

Ljudska PRAVICA

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 — MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1961 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
— OD 1. JUNIJA 1963 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z »BORBO«

MED ENO IN DRUGO TAJNO SEJO VARNOSTNEGA SVETA OZN

Prvi neposredni stiki med Egiptom ter Veliko Britanijo in Francijo

Znamenja popuščenja v napetosti zaradi Suez kljub angleškemu formalnemu vztrajanju na mednarodni upravi prekopa

Nov York, 10. okt. (Tanjug). Varnostni svet se bo sestal jutri zvečer na drugo tajno sejo, na kateri bo obravnaval suezsko vprašanje. Prva seja za zaprtimi vrati je bila sinoči in za zdaj še ni bilo moč zvedeti o njej nobenih podatkov. Znano je samo, da se stvari dobro razvijajo. To pa je po mnenju tukajšnjih političnih krogov dober začetek dela za zaprtimi vrati.

Med prvo in drugo tajno sejo Varnostnega sveta bo minilo 48 ur. Ta premor so določili največ zato, da bi nudili priložnost trem neposredno zainteresiranim stranem. Veliki Britaniji, Franciji in Egiptu, da bi sedle za skupno mizo ter proučile svoja gledišča in koristi. Takoj po tajni seji Varnostnega sveta so se zunanji ministri Egipta, Francije in Velike Britanije sestali z generalnim sekretarjem Hammarskjöldom in se dolgo posvetovali z njim o raznih možnostih za poravnava suezskega spora. O teh strogo zaupnih razgovorih niso objavili nobenega poročila. Znano je samo, da se predstavniki treh držav sestajajo na poziv generalnega sekretarja OZN Hammarskjölda, iz česar politični krogi sklepajo, da ima Hammarskjöld v tej stvari

bržčas zelo pomembno vlogo. Bil je namreč eden prvih, ki je sprožil misel, da bi po generalni debati o Suezu prešli na delo za zaprtimi vrati, da bi lahko delegacije delale bolj mirno in plodno. Včerajšnji dan je bil obeležen tudi s prihodom indijskega delegata Krišne Menona, ki je zadnje dni sodeloval v vrsti razgovorov o Suez od New Delhija prek Kaira in Londona do New Yorka. Čeprav Indija ni zastopana

Predsednik Tito Makedoncem

Beograd, 10. okt. (Tanjug). — Predsednik republike je poslal predsedniku Narodnega saborja LR Makedonije Lazarju Koliševskemu naslednjo brojavko:

Pošiljam vam in vsem državljanom vaše republike prisrčne pozdrave k 11. oktobru, Dnevu ljudske vstaje v Makedoniji. Narod Makedonije je lahko ponosen na nepozabne dni osvobodilne vojne, ko je ramo ob ramo z ostalimi našimi narodi in v skupnem boju proti fašističnim zasužnjevalcem in domačim izdajalcem izbojeval zmago in pri tem vzdikal temelje naše socialistične domovine kosti svojih najboljših sinov in hčera. Prepričan sem, da bo tudi letošnja proslava vašega narodnega praznika minila v znamenju nadaljnjih uspehov v socialistični izgradnji vaše republike in da bo pomenila novo pobudo za premaganje vseh težav, ki se pojavljajo na tej poti. Čestitam makedonskemu ljudstvu za dosedanje velike uspehe in sporočam najboljše želje za srečen razvoj in vsestranski napredek vaše ljudske republike tudi v prihodnosti.

Josip Broz-Tito

v Varnostnem svetu, vendar računajo, da bo lahko indijski predstavnik odigral pomembno vlogo v okviru naporov »tise diplomacije«, da bi našli izhod iz sedanjega položaja.

V krogih OZN je vzbudilo pozornost pisanje »New York Timesa«, ki opozarja na indijski predlog o poravnavi suezskega spora, sprožen že na londonskih razgovorih. »New York Times« zlasti poudarja, da je državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović v včerajšnjem govoru podprl ta indijski načrt, ki po vseh znakih sodeč čedalje bolj stopa v ospredje kot podlaga za kompromisni izhod iz sedanjega položaja.

Indija je predlagala, naj bi ostalo upravljanje plovbe po Suezskem prekopu docela v rokah Egipta kot suverene dežele, po katere ozemlju je speljan prekop. Ustanovili pa bi posvetovalni odbor, ki bi lahko sodeloval z egiptovsko upravo prekopa in kakorkoli vplival na režim plovbe. »New York Times« pravi, da so Velika Britanija, Francija in ZDA čedalje bolj pripravljene odreči se mednarodni kontroli nad plovbo, če bi našli nekaj, kar bi bilo »podobno indijski predlogu« in se dogovorili o sankcijah, če bi Egipt kršil načela svobodne in nemotene mednarodne plovbe po prekopu.

Danes so zahodni ministri razpravljali o suezskem sporu. V zvezi z govoricami v OZN o tem, da namerava Velika Britanija ublažiti svoje gledišče o tem vprašanju, je predstavnik britanske delegacije izjavil, da Velika Britanija nikakor ne bo umaknila svoje prvotne zahteve o mednarodni upravi prekopa. Dodal pa je, da britanska delegacija prožno presoja sedanjo upravo prekopa, vse dokler bodo imele vse države svoboden prehod skozi prekop.

Napoved stavke

francoskih državnih uslužbencev za primer, da vlada ne bi sprejela zahtev po zvišanju plač

Pariz, 10. okt. (Tanjug). Nad 100.000 državnih uslužbencev, vključenih v socialistični sindikalni centrali »Force Ouvrieres«, je danes napovedalo »neomejeno stavko«, če vlada ne bo ugodila njihovim zahtevam po zvišanju plač. V Parizu so se danes začeli tudi razgovori med zastopniki strokovnih organizacij državnih uradnikov treh največjih sindikalnih central in funkcionarji Generalne konfederacije dela ter katoliških sindikatov. Na teh razgovorih naj bi »koordinirali svojo akcijo«.

Prva preliminarne pogajanja med zastopniki sindikatov in vlado niso rodili sadov. Ministrski predsednik Guy Mollet je namreč v začetku tega tedna ponudil uslužbencem »splošno zvišanje plač« in »znesku 15 milijard, začeti s 1. julijem prihodnjega leta, sindikati pa so zahtevali zvišanje za 200 milijard, začeti s 1. septembrom t. l. Razen tega so se sindikati izrekli tudi za zmanjšanje funkcionalnih dodatkov v prid zvišanju temeljnih plač.

Generalna konfederacija dela je objavila danes poseben proglas, v katerem pravi, da bi se morala sedanja minimalna plača zvišati od 27.000 frankov na 34.000 na mesec. V vseh sindikalnih krogih poudarjajo, da državni uslužbenci »odločno vztrajajo pri svojih zahtevah«, da pa »ne bodo zamudili nobene priložnosti, da bi uredili spor s pogajanjem, preden bi posegli po skrajnem sredstvu — neomejeni stavki«.

Lacostova »pomiritev« Alžira v razpravi na posvetu francoskih socialistov

Pariz, 10. okt. (Tanjug). — Francoski generalni rezident v Alžiru Robert Lacoste je prispel danes v Pariz, kjer se je zvečer sestal izvršilni odbor vladajočih Socialistične stranke. Dnevnega reda sestanka niso objavili, pač pa v obveščevalnih krogih poudarjajo, da bo razprava večidel posvečena Alžiru in možnosti, da bi s posredovanjem poravnali spor.

Maroški princ Mulaj Hasan je v sultanovem imenu že prejšnji teden ponudil francoski vladi »dobre usluge« Maroka za posredovanje v tem sporu. Maroško pobudo je podprl tudi tuniški ministri predsednik Habib Burgiba, ki se še zmerom mudi v Parizu. Dobro obveščeni »Combat« pa danes pravi, da so »možnosti posredovanja običajne na mrtvi točki«. Po mnenju časnika »zahteve po predhodni odstranitvi Lacostea s položaja generalnega rezidenta pravzaprav onemogočajo pogajanja«. Francoski predstavniki niso hoteli ne potrditi ne zanikati te informacije pariskega dnevnika, ki pa poudarja, da so tuniški in maroški predstavniki sizzarili veliko zaskrbljenost

Delegacija CK KPI pri Titu

Beograd, 10. okt. (Tanjug). — Generalni sekretar ZKJ Josip Broz-Tito je sprejel danes dopoldne delegacijo KP Italije z namestnikom generalnega sekretarja KPI Luigiem Longom na čelu. Razgovora so se udeležili tudi člana Izvršnega odbora CK ZKJ Aleksander Ranković in Svetozar Vukmanović in članica CK ZKJ Vida Tomšić. Tovariš Tito je nato povabil goste na kosilo.

Popoldne so se nadaljevali razgovori med člani delegacije KPI in predstavniki ZKJ.

V novi Varšavi: Jerozochinska cesta

NA PRIJATELJSKEM OBISKU

Delegacija Zvezne skupščine na Poljskem — Petar Stambolić o pomenu obiska

Varšava, 10. okt. (Tanjug). Delegacija Zvezne ljudske skupščine s predsednikom Ljudske skupščine Srbije Petrom Stambolićem na čelu je prispela danes na Poljsko. Na varšavskem letališču so jo sprejeli podmaršala Sejma Josef Ozga-Michalski in Stanislaw Kulczinski, generalna direktorica zunanje ministrstva Marija Wjerna, jugoslovanski veleposlanik Milorad Milatović in drugi.

Ob prihodu je dal Petar Stambolić za poljski tisk naslednjo izjavo:

»Izredno sem srečen, da lahko v imenu delegacije jugoslovanske Ljudske skupščine izrazim zadovoljstvo ob prihodu v vašo deželo. Poljski narod in narode Jugoslavije veže skupni boj za neodvisnost v minulih vojni, zdaj pa prijateljska čustva v boju za ohranitev miru, miroljubno sodelovanje med narodi, zlasti pa boj naših narodov za izgradnjo socializma.«

Prepričani smo, da bo naš obisk kakor tudi nedavni obisk delegacije Sejma v naši državi, prispeval k boljšemu spoznavanju, ki izmenjavi izkušenj v socialistični izgradnji ter k poglobitvi in krepitvi prijateljskih stikov med našima dvema deželama. Zlasti se veselim, da je naš prvi korak na tla vaše dežele povezan s tem mestom, katerega žrtve in hrabrost v minulih vojni je občudoval ves svet.«

Danes popoldne je jugoslovanske goste sprejel maršal Sejma Jan Dembowski.

Dembowski je pozdravil jugoslovanske goste, jim želel prijetno

Aretacije v Budimpešti

Budimpešta, 10. okt. (MTI). — Z odredbo vrhovnega javnega tožilstva so 5. oktobra aretirali bivše vodilne funkcionarje madžarske državne varnosti Vladimira Farkaša, Ervina Faludija, Djerdja Senda in Djerdja Santo »zaradi hude kršitve socialistične zakonitosti«.

Svedska naj bi zamenjala Belgijo v Varnostnem svetu OZN

Reykjavik, 10. okt. (Reuter). — Na prihodnjih volitvah nestalnih članov Varnostnega sveta bodo skandinavske dežele podprle kandidature Svedske, ki naj bi zamenjala Belgijo. O tem so se sporazumeli zunanji ministri Finske, Islandije, Norveške, Svedske in namestnik danskega zunanjega ministra, ki so sinoči v Reykjaviku zaključili svojo dvodnevno konferenco. Na njej so se prav tako sporazumeli o sodelovanju skandinavskih dežel na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN. Predstavniki skandinavskih dežel so pozdravili sprejem novih dežel v OZN in predlagali, naj bi se število članov v Varnostnem svetu povečalo za dva.

Dr. Bakarić pojde na konferenco azijskih socialistov

Beograd, 10. okt. (Tanjug). — Konec tega meseca bo odpotoval v Indijo član Izvršnega odbora CK ZKJ in član predsedstva SZDLJ dr. Vladimir Bakarić. Dr. Bakarić se bo kot predstavnik ZKJ in SZDLJ udeležil azijske socialistične konference, ki bo od 6. do 10. novembra v Bombaju.

Grški kralj odpotoval

Beograd, 10. okt. (Tanjug). Grški kralj Pavel in kraljica Frederika sta odpotovala sinoči s posebnim vlakom iz Beograda v Atene. Na beograsko železniško postajo sta se pripeljala skupaj s predsednikom republike Titom in njegovo soprogo. Na železniški postaji so grški kraljevski par, prestolonaslednika Konstantina, princeso Sofijo in spremstvo ob slovesu pozdravili razen predsednika Tita in njegove soproge predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković, naš veleposlanik v Atenah Mišo Pavičević, generalni sekretar predsednika republike Jože Vilfan in njegova soproga ter osebe grškega veleposlanštva v Beogradu.

Grška suverena so spremljali do meje šef protokola predsednika republike dr. Sloven Smodak, generalmajor Rade Bulat, svetnik Mirko Mastilović ter grški veleposlanik v Beogradu g. Philon Philon.

Danes popoldne je grška kraljevska dvojica zapustila našo deželo. Ob odhodu iz Jugoslavije so ju v Djevdjeliji pozdravili predstavniki naših oblasti.

Misijska grškega ministra v Jugovzhodni Aziji

New Delhi, 10. okt. (AFP). — Grški minister Kasimakis, ki je sinoči prispel v New Delhi, se je sestel davi s predsednikom vlade Nehrujem. Govoril je tudi z generalnim sekretarjem zunanjega ministrstva Pilarijem.

Kasimatis bo v svoji misiji prepotoval več dežel jugovzhodne Azije. Njegova naloga je, da pridobi njihovo podporo v ciprskem vprašanju. Dva dni se bo mudil v New Delhiju, nato pa odpotuje v Pakistan.

Konferenca o Tangerju

Tanger, 10. okt. (AFP). Tu se je danes dopoldne začela za zaprtimi vrati diplomatska konferenca o novi upravnitvi ureditvi Tangerja pod predsedstvom maroškega zunanjega ministra Ahmeda Balafreja.

Na začetku konference je Belafrej opozoril na to, da je Tanger sestavni del Maroka. Za dokončno priključitev Tangerja k ostalemu ozemlju pa so še ovire.

Ob zaključku konference bodo sprejeli deklaracijo, ki jo bo ratificiral sultan. Deklaracija bo dokončno uredila vprašanja, ki so se pojavila v ukinitvijo posebne upravne ureditve Tangerja in njegovo priključitvijo k Maroku.

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek, 11. oktobra
Lepo vreme z delno oblačnostjo. Temperatura ponoči med -4 in +3, v Primorju 8, čez dan do 17.

STANJE VREMENA
Področje visokega zračnega pritiska se nad srednje Evropo in Balkanom krepi. Frontalne motnje, ki so zajele južno Skandinavijo, se pomikajo proti vzhodu ter ne bodo vplivale bistveno na naše kraje.

Veleposlanik Djerdja pri Naserju

Kairo, 10. okt. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Kairu Josip Djerdja je bil danes dopoldne pri predsedniku republike Naserju. Razgovarjala sta se eno uro o nekaterih perečih mednarodnih vprašanjih, ki so pomembna za obe strani, vstevši tudi razpravo o Suez v Varnostnem svetu.

Delegacija JLA na Kitajskem

Peking, 10. okt. (Nova Kitajska). — Jugoslovanska vojaška delegacija z generalnim polkovnikom Kostom Nagyjem na čelu je danes odpotovala iz Pekinga v Nanking, pozneje pa se bo ustavila še v Sanghaju in Vuhanu.

Med svojim obiskom v Pekingu je jugoslovanska vojaška delegacija obiskala več vojnišol in neko pehotno divizijo. Generalni polkovnik Kosta Nagy je imel v Pekingu pred več kot 800 kitajskimi oficirji predavanje o zgodovinskem razvoju in vlogi JLA.

Nadaljnja pogajanja med SZ in Japonsko

Moskva, 10. okt. (Tanjug). — Sovjetsko-japonska pogajanja o mirovni pogodbi, ki so jih prekinitli sredi avgusta, se bodo s prihodom predsednika japonske vlade Hatoyame v Moskvo ta teden nadaljevala. Japonski predstavnik Macumoto, ki je skupaj z zunanjim ministrom Sigemicom sodeloval v zadnji fazi razgovorov in potem še ostal v Moskvi, je davi odpotoval v Stockholm, kjer bo sprejel predsednika Hatoyama. Sodiijo, da bo Hatoyama ostal v SZ teden dni in da bodo razgovori trajali največ štiri do pet dni.

Zahod pritrjuje Bonnu

in njegovi zadnji pobudi za združenje nemških dežel

Bonn, 10. okt. (Tanjug). Nocoj so v Bonnu objavili enako glaseče se, ki so jih tri zahodne velesile izročile zahodnonemški vladi kot odgovor na njeno noto o združitvi Nemčije iz začetka septembra. Prepisi zahodnih noto so bili hkrati izročeni tudi sovjetski vladi. ZDA, Velika Britanija in Francija so v svojih notah izrazile upanje, da bo »sovjetska vlada reagirala na pobudo Zvezne republike na način, ki bi omogočil, da bi štiri velesile izpolnile ženevski sporazum o združitvi Nemčije s svobodnimi volitvami.

Tri zahodne velesile so soglasno pritrile stališču zahodnonemške vlade o skupni odgovornosti vseh štirih velesil za združitve Nemčije. Hkrati pa očitajo sovjetski vladi, da je s svojim dosedanjim stališčem otežkočala ureditev tega vprašanja. Vlade ZDA, Velike Britanije in Francije so prav tako izrazile željo, naj bi bonnska pobuda za ponovne razgovore o združitvi privedla do izmenjave misli, ki bi lahko olajšala sporazum štirih velesil o ponovni združitvi in evropskem varnostnem sistemu.

DROBICI S SEJE OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA LJUBLJANA CENTER

Potrebno je tesnejše sodelovanje med občinsko upravo in gospodarskimi organizacijami

Iz poročila Sveta za družbeni plan in finance na zadnji seji LO občine Center povzemamo, da znaša realizacija dohodka 48,5%, kljub vzroku, ki so zavirali redno izvrševanje občinskega družbenega plana (prvi družbeni plan občine, nepoznavanje gospodarske problematike v novi občini, relativno visok odstotek gradbene dejavnosti v primeri z drugimi panogami gospodarstva). Poročevalce predvideva, da bo letošnji družbeni plan občine izpolnjen v vseh vejah gospodarske dejavnosti, razen v gradbeništvu. Vzroki, da zaostajajo realni dohodki za planiranimi v industriji so: industrijskim podjetjem ni uspelo povečati delovne storilnosti; obseg proizvodnje se je le nekoliko povečal. Iz tega izhaja, da delovni kolektivi niso z dovolj veliko prizadevnostjo izboljševali organizacije dela, v mnogih podjetjih niso normirali dela ali pa so zaradi sprememb na tržišču celo zniževali proizvodnjo oziroma v račun dobička, namesto da bi prej proučili vse možnosti, kako znižati materialne in režijske stroške.

Nasprotno pa so dosegla zunanjetrgovinska podjetja lepe uspehe. Poročilo še pove, da obrt in gostinstvo nista izkoristila vseh razpoložljivih investicijskih sredstev. Sklad za stanovanjsko izgradnjo je sicer v celoti porabljen, le da letos zaradi priprav urbanističnih načrtov ni bilo moč graditi stanovanj v centru mesta, ampak v drugih ljubljanskih občinah, ki bodo izposojena sredstva občini Center prihodnje leto vrnila.

POT GRADBENEGA DOVOLJENJA SE VEDNO PREDLOGA

Okrajna in občinska obrtna zbornica pišeta v poročilih, da investicij za razvoj socialistične obrti in gostinstva ni dovolj, v resnici pa niso izkoristene. To pomeni, da pogosto ni potrebna sodelovanja med upravnimi organi, gospodarskimi organizacijami in gospodarskimi združenji. Tako je moral predsednik občine večkrat osebno reševati gospodarsko

potrebna in opravičljiva podjetja in obrti pred sodnimi izsilitvami, ker sodišče o poteku razprav glede izsilitve ne seznanja občinskega odbora niti ga ne obvešča o razsodbi. Tudi postopek, kako priti do gradbenega dovoljenja, je še vedno predolg, čeprav ne gre vloga za gradbeno dovoljenje več enajstkrat skozi vložišče, ampak le osemkrat. Zato so odborniki zahtevali, naj se postopek za izdajo gradbenih dovoljenj skrajša, a gradnje pospeše.

SODNIK ZA PREKRSKE URADUJE V TESNI IZBI

Pomanjkanje upravnih prostorov je eden izmed vzrokov, ki otežujejo delo občinskega upravnega aparata in celo jemljejo potrebni ugled občinski upravi. Sodnik za prekrške posluje na primer v tesni izbi, kar že psihološko opogumlja obiskovalce, ki so prišli za zakonom navzkriž, in si mora zato predvsem s svojo osebnostjo ohranjati potrebno avtoriteto. Prav tako se stiska več uslužbencev in drugih oddelkov v enem samem prostoru. Medtem ko rešuje neko vprašanje proizvodnje, razkrivajo obiskovalci drugemu uslužbencu v isti sobi intimne socialne in družinske probleme. Pomanjkanje upravnih prostorov je za občino Center vsakakor težaven in resen problem in ga bo treba zaradi uspešnejšega dela in zaradi ugleda občinske uprave čimprej rešiti.

PREMALO MLAJŠIH USLUŽBENCEV

58% uslužbencev na občini Ljubljana Center je že prekoračilo 40. leto. Mladi ljudje se ne odločajo za upravno službo. Občinski odbor je sprejel z novo upravno razdelitvijo kot dediščino 200 štipendistov, ki jih je bivši okraj štipendiral bolj zaradi slabega socialnega stanja, kakor zaradi gospodarskih potreb. Občina Ljubljana Center zato z obveznostjo štipendiranja ni prešla tudi zagotovila, da se bodo bodoči strokovnjaki zaposlili, odborniki so sklenili, da bodo poslej ostro začrtali mejo med štipendisti, ki

jih občina potrebuje (te bo tudi štipendirala) in med štipendisti, ki so prejeli štipendijo zaradi slabih premoženjskih razmer. Te naj vnaprej podpira socialno skrbstvo.

Odborniki so govorili še o pogajih nesposobnosti diplomiranih ekonomov. Medtem ko je za diplomirane pravnike in druge sorodne poklice potrebna praksa, preden pridejo na odgovorno mesto, nastavlja nekatera manjša podjetja svoje štipendiste ekonomiste že v tretjem letniku na odgovorna mesta v proizvodnji, ali pa celo kupujejo štipendiste pri drugih podjetjih. Ponudbe višjih plač in ugodnejših življenjskih pogojev, s katerimi privabljajo podjetja strokovni kader takoj po končanem študiju v službo, odtegujejo upravnim organom uslužbence. Tudi zato je v občini Ljubljana

Center taka starostna sestava uslužbencev.

ODBORNIKI SO POTRDILI VEČ ODLOKOV IN PRAVIL

Odborniki so potrdili še odloke o dopolnilnih plačah v Mestnem lutkovnem gledališču, Mestni ljudski knjižnici in Nižji glasbeni šoli Ljubljana Center, pravila nižje glasbene šole, načrt uporabe sredstev občinskega kreditnega sklada za zidanje stanovanjskih hiš, sklep, da se Cankarjeva založba in Slovenski knjižni zavod pripojita Časopisno založniškemu podjetju »Ljudska pravica«, sklep o najetu občinskega posojila itd. Razprava je bila skoraj v vseh vprašanih dnevnega reda živahna, saj so bila mnenja o posameznih problemih večkrat deljena, kar smo lahko opazili tudi pri glasovanju. Vb

Večina šolskih odborov se je že lotila tudi VZGOJNE PROBLEMATIKE

Na področju občine Zalec deluje 25 šolskih odborov. Pri osnovnih šolah in gimnazijah jih je 20, pri vajenskih šolah 3, pri kmetijsko-gospodarskih šolah pa 2. Hmeljarska šola v Vrbiu, Otroški dom »Vera Slander« na Polzeli in oba otroška vrtca imajo pa upravne odbore.

Nekateri šolski odbori so pravilno doumeli svojo vlogo in naloge. Iz sejnih zapisnikov, ki jih pošiljajo občinskemu Svetu za šolstvo, je razvidno, da se je večina šolskih odborov že lotila ne le materialnih vprašanj, temveč tudi vzgojne problematike. Tako so šolski odbori razpravljali o šolskem obisku, o tem, kaj naj store, da bo obisk boljši, o higienskih razmerah na šoli, o prehrani socialno ogroženih otrok, o skrbi za partizanske sirote, o predšolski vzgoji in vrtcih, o učnih uspehih šole, o prekomernem delu šolskih otrok doma, o obisku staršev na domu itd.

Razen dobrih šolskih odborov je nekaj tudi takih, ki ne najdejo pravega dela, ali so pa nedelavni. Vzrok za nedelavnost nekaterih šolskih odborov je tudi v slabem izboru ljudi in premajhni pomoči družbenih organizacij. Šolski odbor v Gomilskem na pr. ni mogel uspešno delati, saj ni bilo v njem ne upravitelja ne učitelja. V šolskih odborih je vse premalo delavcev in mladine. Socialni sestav članov šolskih odborov nam daje naslednjo sliko:

Od skupnega števila 245 članov šolskih odborov je 86 kmetov ali 35%, 40 učiteljev ali 16,3%, 37 drugih uslužbencev ali 15%, 27 gospodinj ali 11%, 23 delavcev ali 9,4%, 19 obrtnikov ali 7,7%, 5 upokojenecv ali 2%, 2 mladince ali 1% in 6 ostalih ali 2,6%. V odborih je 60 žena, to je približno četrtina odbornikov. Značilno pa je, da je v šolskih odborih 4-krat toliko kmetov kakor delavcev in da v vajenskih šolah v Preboldu in Braslovcah nimata delavcev v šolskih odborih.

Krajevni odbori, ki jih je v občini 11, šolskim odborom tudi niso nudili zadostne podpore. Samo štirje krajevni odbori (Gotovlje, Galčija, Tabor, Zgornja Ponikva) so na dnevnem redu zborov volivcev ali svojih sej imeli tudi šolstvo.

Obdržati je treba dober glas

Tovarna pletenin in konfekcije si je pomagala iz težav

Pred meseci smo pisali o težavah mariborske tovarne pletenin in konfekcije, ki je namreč bilo prisiljeno uvesti eno izmed, kar je obsežno vplivalo na obseg zaloge, saj se je bilo treba boriti na tržišču s precej močnejšo konkurenco. Nastopile so težave v banki in pri nabavi materiala. Največji udarec so bile pa redukcije električnega toka v zimskih mesecih. Spridlo vsega je podjetje doseglo do 30. junija komaj 37 odstotkov lanskoletne proizvodnje v prvem polletju. Vse to in še slabša disciplina v podjetju je privedlo do tega, da je bilo treba znova utrditi temelje. Tovarna je že pričela izgubljati ugled. Vodstvo so prevzeli trije novi uslužbenci, direktor, komercialni in tehnični vodja.

Tovarna ima možnosti za lep razvoj. Kot vsa manjša podjetja te vrste, mora temeljito pristihniti tržišče in izdelovati predvsem predmete, ki gredo brez težav v promet. Kot prvo so jim je do sedaj posrečilo domala izprazniti skladišča. Kar zadeva kvaliteto, so pričeli izdelovati konfekcije le iz najboljšega in srednje kakovostnega blaga. Cenene izdelke pa je za tista področja, kjer potrošniki ne segajo po modni in kvalitetenji konfekciji. Posebno vprašanje so novitete v izbiri. Nadejajo se, da bodo v bližnji bodočnosti začeli izdelovati stenske in morda tudi dežne plašče. Za zdaj so uvedli otroško konfekcijo. Izdelujejo živopisne tople srajčke in bluze za šolske otroke. Potrošnikom s tem nedvomno zelo ustregli. Podjetje še nadalje proizvajata vsa tista oblačila, po katerih je veliko povpra-

ševanje. Večkrat je bilo govora o ženski konfekciji. Leta ne pride v poštev, ker nima podjetje ustreznih strojev. Za te vrste konfekcije se naši potrošniki še niso navdušili in bi bilo preveč delati prevelike načrte. Razen tega gre tu za pomanjkanje konfekcijskega strokovnega kadra, ki ga pri nas še nismo vzgojili.

Tovarna se bo še v večji meri posvetila trikotnišnim izdelkom. Nobenega dvoma ni, da se bo podjetje zelo razmahnilo, saj je v največjem tekstilnem središču.

»Dama — škrat« na soboškem odru

Prejšnji teden so bile v M. Soboti tri predstave Calderonove komedije v treh dejanjih »Dama — škrat«, ki jo je uprizorila dramska skupina domačega DPD Svoboda.

Slavko Senčar kot režiser tradicionalnega obreda »Priško gostivanje«

Da bi šolske odbore temeljiteje seznanili s širšo problematiko šolstva v občini, je Svet za šolstvo povabil vse predsednike šolskih odborov na skupno učiteljsko konferenco, ki je bila ob začetku novega šolskega leta. Zal se je vabilu odzvala le dobra tretjina vseh šolskih odborov. Zato bo potrebno sklicati posvetovanje predsednikov in tajnikov šolskih odborov in obravnavati z njimi pravice in dolžnosti šolskih odborov. J. G.

Slavko Senčar — šestdesetletnik

Te dni je v Bučkovcih slavil 60-letnico svojega plodnega življenja prosvetni delavec Slavko Senčar, čigar ime je povezano s številnimi dramskimi uprizoritvami v Bučkovcih. Ljutomeru in drugih krajih Pribejke.

Pred vojno je tovariš Senčar stalno živel v Bučkovcih, kjer si je ustanovil tudi svoj dom in družino. V mladih letih je bil svet tamburja, pozneje pa gledališki igralec, režiser in pevec. Mnogo zaslug je imel leta 1923, pri gradnji prosvetnega doma v Bučkovcih. V novem domu sta vzgajala igralce in tudi režiser dr. Branko Krefc in Franjo Vičar, ki ju je Senčarjeva družina vedno gostoljubno sprejemala.

Takoj po svojem prihodu so Nemci Slavka aretirali. Okupator je vedel, da je bil siber naprednega gibanja pri Mali Nedelji. Najprej so ga odpeljali v Ljutomer, od tam pa na jug. Zaradi sodelovanja s partizani sta bila pozneje z bratom Cirilom internirana v Italijo.

Po osvoboditvi so se sicer vsi skupaj vrnil, toda Slavkova najstarejša

hčerka si je nakopala hudo bolezen, da še vedno leži. Sedaj je Slavko predsednik prosvetnega društva in član drugih ugodnih organizacij. Se vedno poje, režira in igra.

Jubilant je dosedaj že čez 100-krat gostopil na domačem odru, v Ljutomeru in drugod. Je mojster resnega in šaljivega žargona.

Njegovi vrstniki pri prosvetnem delu in prijatelji mu želijo, da bi v krogu svoje družine preživel še veliko srečnih let in da bi jih na odru še mnogokrat učil in kratkočasil.

Izvolili so nove šolske odbore

V ponedeljek zvečer je bil na Jesenicah dobro obiskan zbor volivcev. Na zboru, ki je bil sklican zaradi izvolitve državljanov v šolske odbore osnovne šole, gimnazije, glasbene šole, vajeenske šole in metalurške industrijske šole, so bila podana poročila o delovanju šolskih odborov ter referat v reformni šolstvu. Kljub pozitivnim poročilom o delovanju šolskih odborov, ki so jih podali predstavniki učnih zavodov, je bilo opaziti nepravilen odnos članov, predvsem pa predsednikov šolskih odborov do zborov volivcev, saj se ga razen predsednika šolskega odbora osnovne šole ni udeležil noben predsednik ostalih šolskih odborov. Do zborov volivcev so pokazali pasivno stališče tudi navzoči državljani, ker so ni prijavili gibke k razpravi, čeprav ima šolstvo na Jesenicah razne probleme, prameno učilne, premalo stanovanj za prosvetne delavce itd.

Priprave na praznovanje 200-letnice rojstva A. T. Linhart

Po vsej Gorenski so pripravljajo ljudskoprosvetna društva na počastitev spomina 200-letnice rojstva Antona Tomaža Linhart. Medtem ko bo osrednja proslava v njegovem mestu Radovljici, ki bo trajala skozi mesec dni, bodo priredili Linhartova dela, Linhartove večere, ter proslave tudi po ostalih krajih Gorenske. Na Jesenicah se pripravljata na počastitev Linhart Mestno gledališče in tudi Svoboda. Medtem ko bo priredila Svoboda Linhartov večer doma, bo gledališče razen domače prireditve gostovalo tudi na osrednji proslavi v Radovljici.

Da bi otroci poznali cestnoprometne predpise

V okviru tedna matere in otroka so v soboto v Celju odprli posebne vrste razstavo: tokrat gre za najrazličnejše gradivo v zvezi s cestnoprometnimi predpisi in nesrečami, ki se tako zelo množijo na cestah. Veliko število fotografij ponazarja nesrečne dogodke, katerih vzrok je velikokrat nepoznanje prometnih predpisov, malomarnost in brezvestnost. V maketami, zemljevidi in številkami je predloženo stanje na naših cestah, cestni znaki in podobno.

Ta razstava, ki jo je pripravil prometni odsek pri Tajništvi za notranje zadeve, je namenjena v prvi vrsti vzgojiteljem. Tako jo je že prvi dan obiskalo okrog dve sto učiteljskih in sto učiteljev ter profesorjev. Poslušali so strokovno razlago o razstavljenem gradivu. Tako bodo mogli v šoli posredovati znanje najmlajšim.

RAZPIS

- Komisija za volitve in imenovanja občinskega ljudskega odbora Tolmin razpisuje na podlagi člena 100 statuta občine Tolmin naslednja delovna mesta:
 - referent za narodno obrambo**
pogoji: priznana srednja strokovna izobrazba in najmanj 3-letna upravna praksa
 - administratorica pri sodniku za prekrške**
pogoji: dvoletna administrativna šola ali drugačna nižja strokovna izobrazba
 - administratorica v odseku za gospodarstvo**
pogoji: isti kot pod drugo točko
 - šef krajevnege urada v Dolenji Trebuši**
pogoji: nižja strokovna izobrazba in tečaj za matičarja
 - davčni knjigovodja**
pogoji: nižja strokovna izobrazba in najmanj 3-letna praksa v knjigovodstvu
 - davčni izterjevalec**
pogoji: nižja strokovna izobrazba
 - šofer**
pogoji: poklicni šofer kategorije B ali C
- Interesenti naj vložijo predpisno kolkovane prošnje z dokazi o strokovni izobrazbi in o letih prakse na Občinski ljudski odbor Tolmin

To in ono iz mozirske občine

V Rečici ob Savinji so praznovali krajevni praznik

V Rečici ob Savinji so v soboto in nedeljo slavili krajevni praznik. Praznik je povečan spominu na prvi napad partizanov na Rečico ob Savinji 6. oktobra 1943 leta. V soboto zvečer je bila komemoracija pred spomenikom, nato pa je sledil kulturni program v dvorani prosvetnega doma. V nedeljo popoldan, pa je gostovala igralna skupina prosvetnega društva iz Mozirja in uprizorila Ivana Cankarja dramo »Kralj na Betanovci«.

Zadružni kmečki praznik v Ljubnem ob Savinji

V Ljubnem ob Savinji so imeli v soboto in nedeljo zadružni kmečki praznik. Praznik sta organizirale KZ Ljubno ob Savinji in Radmirje. V soboto zvečer je bila v dvorani prosvetnega doma kulturna prireditve, ki jo je pripravil tamkajšnji aktiv mladih zadrušnikov. Hkrati so uredili tudi razstavo kmetijskih pridelkov.

Priprave za oddajanje krvi

V mozirski občini so te dni začeli pripravljati za krvodajalsko akcijo. Odzvem krvi je predviden v dneh od 23. do 26. oktobra. Odzvem krvi bo po vseh večjih krajih in to: v Mozirju, Rečici ob Savinji, v Ljubnem ob Savinji in Grenjem gradu. Osnovne organizacije RK skupno z ostalimi množičnimi organizacijami so ponekod že začele zbirati prijave.

Izterjava davkov se je v zadnjih dneh nekoliko zboljšala

Po zadnjih podatkih Uprave za dohodke občinskega ljudskega odbora se je izterjava davkov nekoliko zboljšala. K temu so pripomogli ostrejši ukrepi pri izterjavi. Tako je kmečka dohodnina izterjana za trideset let 94-odstotno, obrtniška dohodnina 65-odstotno. Dohodnina ostalih poklicev pa samo 56-odstotno. Tudi plačilo taks ni povsem zadostno.

INDUSTRIJSKIM, OBRTNIM IN TRGOVSKIM PODJETJEM! INDUSTRIJA USNJA VRHNIKA

razpolaga z bogatim asortimentom metalurškega, elektrotehniškega, gradbenega, gumijastega in sorodnega materiala, ki ga nudi intresentom pod ugodnimi pogoji.

Ogled v skladišču podjetja dnevno od 8. do 14. ure.

Industrija usnja Vrhnika
Telefon 16 ali 40

Polletni občni zbori ZK bodo kmalu zaključeni

Na področju mozirske občine bodo polletni občni zbori kmetijskih združenj kmalu zaključeni. Od 13. ZK so občini zbori že v 10 kmetijskih združenjih zaključeni. Iz razpravo na polletnih občnih zboreh je razvidno, da je bilo delo kmetijskih združenj v prvem polletju tega leta uspešno.

Koruzna je dozorela in sedaj jo povezujejo, da bi jo lahko obesili pod streho, kjer se bo sušila

Izpred sodišča v Mariboru

Dobro je hotel živeti

»Sedaj imam denar, sedaj bom dobro živel«, je rekel Stanko Kobal, star 25 let iz Lovrenca na Pohorju. Vioiml je pri kmetu Melhiorju Jeršiču, ki je imel pripravljen denar za popravilo gospodarskega postojaja. Ukradel mu je 200.000 din in v pičlih 10 dneh zapravil 150.000 din. Zato bo moral 1 leto in 6 mesecev »dobro živeti« v strogem zaporu.

Tuja lastnina jo je mikala

V kratkem se bo znašla pred sodniki 60-letna Mica Salkovsk, brez stalnega bivališča, ker jo je posebno mikala tuja lastnina. Zagovarjala se bo zaradi vloga v stanovanju Ivana Globokarja, kjer je vzela zlat prstan, veržico in trideset kilograma kave, iz stanovanja Antona Sokelska, v Središču pa zlato oro in druge vrednostne predmete za približno 200.000 din.

Premeten neznanec

Da je treba biti previden pri izrojanju denarja raznim neznanecem, nas učijo tudi naslednji primer: K nekemu manjšemu kmetu na Slivniškem Pohorju je prišel neznanec, ki se je izkazal za organa TNZ. Zatrjeval je, da je dobro informiran, da ima kmet pomarečne tisočake. Kmet mu se izločil vse tri tisočake, ki jih je imel. Neznanec jih je vzel in izginil. S. V.

Okrog 80 ljudi je ogoljufal

Alojz Oberček, priučen avtomehaničar iz Maribora, se je letos spomladl

izdajal za zastopnika podjetij »Fotolike«, »Foto Japelj« in »Foto Ela« iz Maribora. Sprejemal je naročila za povečave in izdelavo slik na brezovno desko. Ljudje so mu izročali slike in zahtevali je 100-200 din akontacije. Slik ni izdelal in je tako oškodovani okrog 80 oseb. Oškodovanci niso niti zahtevali potrdila. Oberček je bil zaradi tatvine že kaznovan.

Iz Vitanja pri Slovenskih Konjicah

V Vitanju pri Slov. Konjicah je dalj časa nimajo stalnega zdravnika. Za sedaj so stvar rešili tako, da bo eden zdravnikov iz Konjic na teden ordiniral v Vitanju, za kar mu je občina oskrbela tudi prevozno sredstvo. Razen tega pa za zdravnik iz Konjic vodijo tudi posebno ambulano v Ločah. Čeprav so sedaj v Konjicah trije zdravniki, imajo dela še vedno dovolj. Vsekakor pa bi potrebovali še enega zobozdravnika, saj je eden za občino z 18.000 prebivalci le premalo.

Pred kratkim so se v Vitanju pri Slov. Konjicah pričeli pripravljati, da bi uredili otroški vrtec. Zanj je imajo prostor, v kratkem pa bodo dobili še polnštvo. Pri ureditvi bo nekaj pomagala tamkajšnja knjižniška zgradba, nekaj sredstev bo dala na razpolago občina in računajo, da ga bodo lahko kmalu začeli uporabljati. Predvidevajo, da bo v vrtcu 30 do 40 otrok, če pa bi imeli dovolj prostora, pa bi jih lahko sprejeli tudi do 60 iz bližnje okolice. L. V.

TEDEN MUZEJEV

V okviru Mednarodnega tedna muzejev je bila včeraj dopoldne v ljubljanskem Mesnem muzeju otvoritev razstave renesančnih in baročnih noš. Na sliki: Detajli razstave, renesančne noše meščanov in platičev

USPEL ZAČETEK SEZONE V MLADEM GLEDALIŠČU

Premiera Marodičeve »Svetlobe nad davninno«

Letošnji pričetek dela v Gledališču Slovenskega Primorja pomeni pravzaprav dvojen kulturni dogodek za te kraje. Prvič krstili so novo Marodičevo delo Svetloba nad davnino, delo je napisano za gledališče, je po snovi slovensko, zajemalo je iz koprke zgodovine, drugi pa je dosegel uprizoritev lep uspeh, ki si ga je vredno ogledati. — Glede Marodičevega dela sicer ne bi mogli reči, da predstavlja kak pomembnejši prispevek k povojni dramatik. Avtorju manjka predvsem čut za oblikovanje odrskega konflikta, kar smo lahko opazili že v njegovem delu »Na dnu kelihov«. Marodičevo izrazno sredstvo je prepogosto tak dialog, s katerim o dogodkih z verno razpravlja, pa so nam prav ti dogodki navadno skriti in o njih samo slišimo. O njegovih snoveh pa ne bi mogli reči, da niso dramatične, človeku se zdi, da bi bilo treba le nekoliko spretnejše roke in odrskega čuta, da bi osredotočil dejanje v smislu dramskega spopada, o katerem slišimo pripovedovati, ga pripeljal na oder; nastalo bi drugačno delo, a bi nemara teatsko zaživel. — Za »Svetlobo nad davnino« seveda vse to ni nujno potrebno, delo opravičuje podnaslov kronika, kjer je gotovo dopustna svobodnejša roka. So pa tudi pri tem potrebne neke odrske zakonitosti, ki te vrste dela približujejo odru v smislu odrske kronike. Marodiču lahko priznamo, da njegovo delo v glavnem teče v toku čisto porajajočih se dogodkov, izvirajočih iz jedra konflikta, ki

zgodbo v glavnem obdaja. Ta tok pa Marodič mestoma ustavi. Na takih mestih se vpletajo v zgodbo nevažni dogodki ali pogovorni prizori, ki ovirajo celoten potek. Tega delno epsko usmerjenega sledja dogodkov se je Marodič gotovo tudi sam zavedal. To daje slutiti njegov delno nov prijem, vsakokratni prolog pred vsako sliko v smislu retrospektive, ki se v isti sliki ponavljajoč izteče v višek in epilog zgodbe. S tem načinom je Marodič uspel. Delo je postalo zanimivejše in učinkovitejše.

Svetlobo nad davnino moramo gledati mimo drugega predvsem kot na repertoarno dolžnost tega gledališča. To osamljeno delo iz zgodovine Koprca je to gledališče

predelje. Marjan Bačko kot Andrej Mahnič, Marga Filčeva kot Lukrecija, Urbičeva kot stara žena, Zalar kot Luigi, Jermanova kot služabnica Marta, Lemutova kot Katarina in Hovečar kot davčni eksekutor. Bačkova vloga v glavnem nima vidnejšega razvoja. Mahniča je igral udruženo, vseskozi resno. Bačko je mlad igralec, njegove ustvaritve gotovo še niso povsem dogmane, vendar ga na vsakem koraku spremlja tista iskra, ki ji pravimo umetnost ali v mladosti dobi dobi igralca obet. Lukrecija Marge Filčeve je plod predvsem njenega odrskega znanja, medtem ko so Urbičeva, Jermanova in Lemutova ustvarile tople odrske podobe, ki ostanejo človeku v spominu.

Prizor iz prvega dejanja drame »Svetloba nad davnino«: od leve: plemič Alfonso Belpietri (Tiberij Lemut), Luigi marchese Belpietri (Jože Zalar) in Anna Maria Fellini (Majda Skrbinkšova)

moralo sprejeti vase in prav je tako.

Predstavo je režiral kot gost Dino Radojevič, režiser Zagrebskega dramskega gledališča. Njegova zasluga je, da lahko to uprizoritev zapišemo med najlepše uspehe, ki jih je Gledališče Slov. Primorja doslej doseglo. Sicer ne moremo govoriti o neki popolnoma novosti predstavi, saj tekst tega ponekod ni dopuščal, pa vendar je Radojevič ustvaril sliko za sliko z lepim estetskim smislom. Tam, kjer je napisana predloga dopuščala, je zastril medsebojne spopade (najpogostejši prizor je gotovo onl pri Pačariču), drugod pa je ustvaril s situacijami, s posameznimi premiki in domiselnimi izredno lepe prizore, ki se niso povsem skladali s celoto, pa so bili kljub temu lepo gledališko doživljati (pokleki služabnice, blaznost Lukrecije itd.). Težo časa in grozotnost nekaterih dejanj je podčrtala udirajoča se glasba in magnetofonski posnetki Luigijevih priznanj.

Teško je govoriti o kakem protagonistu. Vidnejši vlog je v tem delu več. Pomembna je predvsem zlistost igralških ustvaritev z režiserjevim namenom. Tako bi utegnili biti nemara pravo za-

Igrali so še: Tone Albreht, Tiberij Lemut, Majda Skrbinkšova, Janez Klasič, Karlo Marsel, Oskar Venturini in Tone Potušek. Delo teh pomeni kulturne prispevek k uspehi uprizoritvi.

Josip Areh

NOVA OBZORJA št. 10

Zadnji zvezek Novih obzorij je po obsegu skromnejši, zato pa še vedno drži oznaka, ki smo jo zapisali ob prejšnji številki: proza in esej kvaliteten vodita. Edini prozni prispevek v tej številki je nadaljevanje in konec »Sedmih debelih laži o Filipu«, ki jih je napisal Tit Vidmar. Artistična spretnost se kaže tudi v teh poglavjih, vendar izpricueta zlasti zadnji dve nekaj več kot zgolj umetnost izraza: pripovedno sočnejši sta in tudi neprisljeni v globlji simboliki. — Pesmi objavljajo v tej številki Anton Vodnik, Jože Snaj, Dušan Mevlja in Viktor Konjar. V Vodnikovi prosojni liriki je lepo ubrana »Evrđidka«, na primerni višini so tudi Snajevе pesmi, zlasti »Oporoka«. Ostala dva avtorja podoba lirike te številke ustrezno dopolnjujeta. V celoti je v poeziji nekoliko manj dolgočasje kot običajno. — »Tragično miniaturo« v dramatski obliki s temo o Einsteinu je napisal Herbert Grün.

Esejistični in kritični del sta vsebinsko bogatejša. Božidar Borčić je prispeval spominski članek ob dvajsetletnici smrti Hermana Wendela, naprednega nemškega

PROBLEMI NAŠEGA ŠOLSTVA

NIŽJE GLASBENE ŠOLE IN GLASBENA VZGOJA

Uvod v dokaj zamotano poglavje o nižjih glasbenih šolah v Sloveniji bi bil v grobem tale: do leta 1949 so v Sloveniji nižje glasbene šole ustanovljali zelo previdno. Po okrožnici, ki jo je tega leta izdalo takratno zvezno ministrstvo za prosveto in v kateri je pripravilo vsem ljudskim republikam, da širijo mrežo nižjih glasbenih šol in jih ustanovljajo zlasti v industrijskih središčih in na podeželju, pa je z decentralizacijo oblasti število glasbenih šol hitro raslo. Danes imamo v Sloveniji 44 nižjih glasbenih šol. Skupno poučuje na nižjih glasbenih šolah v Sloveniji 183 stalno nastavljenih pedagogov in preko 300 honorarcev okrog 7000 učencev. Od tega je samo v Ljubljani pet nižjih glasbenih šol z 2000 učenci.

Temu uvodu je treba dodati še kratko pojasnilo. V organizaciji in v poslovanju nižjih glasbenih šol ni nobene enotnosti. Do danes še ni zakona o glasbenih šolah. Enotnosti ni v plačevanju ukovine, niti glede višine in ne v kriterijih glede oprostitev plačevanja. Pouk je v nekaterih šolah brezplačen, drugod pa se

ukovina giblje od 150 do 600 din. Tudi kriterij ocenjevanja je po šolah zelo različen in zato je učencem zelo otežkočen prestop iz ene šole na drugo.

Razpravo o glasbenih šolah so letos junija sprožili sklepi Mestnega sveta v Ljubljani o obvezni ukovini 600 do 1000 din (oziroma za klavir 700 do 1100 din mesečno) in o tem, naj bodo glasbene šole zavodi s samostojnim financiranjem. Sklepe je Mestni svet sprejel na predlog občine Center. Razlog: prevleli stroški za vzdrževanje glasbenih šol (20.000 din na učenca, v ljudskih šolah pa so stroški za enega učenca od 8000 do 10.000 din) in češ, da glasbeno šolanje ni obvezno ter zato ne sme pasti v polni meri na breme družbe. Razprava je bila zelo burna in je malodane zašla že v napačne vode.

Razburjenje se je podelilo, ko je prejšnji mesec izšlo navodilo Sveta za prosveto in kulturo ObLO Center, ki je modificiralo ukovino, in sicer: ukovine ne plačajo učenci, katerih starši imajo povprečni mesečni dohodek do 4000 din na družinskega člana. Oni, ki imajo od 4000 do 12.000 dinarjev dohodkov, plačajo 400 dinarjev mesečno, za nad 12.000 dinarjev dohodkov na družinskega člana pa je predpisana ukovina 1000 dinarjev. V tem navodilu je še dodatek, da se prispevka oproste otroci padlih borecev, socialno šibki, glasbeno nadarjeni in oni, ki skozi dve leti kažejo vztrajno prihodni ali nadpovprečno sposobnost za nadaljevanje strokovnega študija. Razen tega se ukovina lahko zniža od 10 do 20 %, če obiskuje šolo več otrok, ali če je v hiši bolezen.

Posledice gornjih predpisov ObLO Center so se pokazale letos pri vpisu. Glasbena šola Center je imela vpisovanje dvakrat: prvič (pri ukovini 600 do 1000 dinarjev) se je skupno vpisalo 394 učencev (lani jih je bilo preko 600). Pri drugem vpisu, na kate-

rega je že vplivalo imenovano navodilo, pa je bilo vpisanih 150 učencev več! Vendar: letos niso mogli kakor druga leta izvajati selekcije. Vpisali so vse, kar je prišlo. Se pravi, doseglo se je prav nasprotno, kot so želeli. Zaradi pomanjkanja učnih moči, učilnic in učil je selekcija seveda nujna, treba pa jo je izvajati samo na podlagi učnih uspehov, se pravi najmanj po enem letu študija. In tudi: pogoji za vse učence niso enaki. Nekdo ima instrumente in lahko vadi ter napreduje, ima tudi drugače doma vse pogoje za študij, nekdo pa tega nima in zanj kaj težko pridejo v poštev olajšave. To vprašanje je v tesni zvezi s socialnim sestavom učencev glasbenih šol, na katerih daleč prevladujejo otroci iz uradniških družin, in končno tudi z namenom glasbenega šolanja sploh.

Dosedanja razprava o nižjih glasbenih šolah se je v glavnem vrtela okoli ukovin in okrog vprašanja, ali naj bodo glasbene šole proračunske ustanove ali pa zavodi s samostojnim financiranjem. Manj je bilo govora o namenu glasbenih šol in o njihovi vlogi za glasbeno izobraževanje v sklopu splošnega izobraževanja ljudi, manj tudi o ustvarjanju tradicije za pravilno glasbeno vzgojo bodočih generacij in o vzgoji nove koncertne publike. Ob teh zadnjih stvareh se zdi vprašanje ukovine povsem drugotno, važno le toliko, kolikor ne zavira in onemogoča dotok novih učencev v glasbene šole. Jasno je, da danes spričo pomanjkanja učnih moči v glasbenih šolah, učilnic, instrumentov in drugih učil se ni mogoče vsem državljanom nuditi potrebne glasbene vzgoje, vendar je treba omogočiti študij vsaj vsem nadarjenim. Ker pa gre pri tem tudi za ustvarjanje tradicije in za ustvarjanje nove glasbene publike, je razumljivo, da večina okrajev ne more iti po poti Občinskega ljudskega odbora Center, se pravi, da bi bile njihove glasbene šole samostojni zavodi. Tako ponekod zaradi bojazni, da ne bodo imeli dovolj učencev, nimajo ukovine (tudi v vseh ostalih jugoslovanskih republikah ne plačujejo ukovine!) ali pa je ta ukovina sprejemljivo nizka (Maribor, Ravne,

Murska Sobota, Trbovlje itd.). Finančno samostojni zavodi so izven Ljubljane le šole v Soštanju, Kamniku in Izoli.

Nekateri trde, da je nižjih glasbenih šol v Sloveniji preveč, da se je na mnogih razpasel dilatantizem in da mnoge šole ne izpolnjujejo svojega namena, ki je usposabljanje učence za delo v poklicnih orkestrih, za delo v ljudski prosveti ali jih pripraviti za vstop na Srednjo glasbeno šolo. Morda. Spričo široke mreže glasbenih šol, ki pa je potrebna, če hočemo priti do ustreznih rezultatov, je razumljivo, da marsikje ni vse v redu. Vendar: absolutni ljubljanski nižji glasbeni šol igrajo v ljubljanskem radijskem orkestru, nekateri celo v orkestru Slovenske filharmonije in v opernem orkestru. Tudi jih precej nadaljuje študij na Srednji glasbeni šoli. Ali: v Murski Soboti, kjer je na glasbeni šoli naraslo število učencev od 16 ob ustanovitvi na sedanjih 140, imajo 88 članski amaterski orkester, ki se mu je posrežilo v vztrajnem prirejanjem koncertov razširjen krog poslušalcev resne glasbe, pridobiti stalnih 300 do 400 poslušalcev ter poživiti glasbeno življenje v okraju. Delo nižjih glasbenih šol se bo sčasoma vse bolj opazilo tudi v ljudsko-prosvetni dejavnosti, kar za sedaj zaradi večletnega šolanja še ni dovolj opaziti.

Poglavje o nižjih glasbenih šolah še ni končano. O njih je razpravljal nedavno Svet za kulturo in prosveto LRS, ki je sprejel predlog, naj bodo nižje glasbene šole praviloma (a ne obvezno) proračunske ustanove s predpisanim maksimalnim mesečnim prispevkom (ukovino), ki naj bi veljala za vso republiko. Razen tega pa bo potrebno v bodoče za ureditev nižjega glasbenega šolstva izdati ustrezne zakonske predpise za enotno organizacijo, urediti ukovino, kakor tudi vprašanje kadrov in kriterijev ocenjevanja, selekcije in ostalih neresenih stvari. Prez dvoma pa bi bila zopet potrebna tudi neka centralizacija glasbenih šol ali vsaj močnejša povezava med temi šolami, kakor tudi pomoč šolam, ki so prepuščene same sebi.

CHOPINOV VEČER

Koncert pianista Nikite Magaloffa

Pianist Nikita Magaloff je igral 8. oktobra v Filharmoniji na prvem solističnem koncertu sezone viva cikla iz Chopina, to je impromptu in drugi zvezek etud, vmes njegovo sonato v b-molu in za dodatek še petero njegovih skladb: nokturn, polonezo, valček itd.

Magaloff igra na splošno »sodobnega« Chopina. Teško si je misliti strojno preizkušeno vrednosti Chopinovega dela, kakor če ga danes, več kot sto let po njegovi smrti, izvajamo — kot klasičar, brez sentimenta, domotožja in melanholije, brez romantične emfaze, torej prav brez tistega, s čimer je takrat, o svojem času, neposredno najbolj osvajal ljudi. V igri Magaloffa se je pokazalo, da je Chopin dovolj močan tudi brez teh romantičnih svojstev. V

štirih impromptujih se je Magaloff zaupal predvsem zvočnemu čaru njegovega klavirskega stavka in tisti čudoviti igri energij, ki jo v tehniki, v dialogu med igralnim aparatom izvajalca in maso instrumenta, dovoljuje in terja Chopinova glasba.

Tu in tam pa je pianist pokazal, da obvlada, če ga je volja, tudi tisti starejši, emfatični, vsebinsko razboleli romantični slog interpretacije Chopina: v 2. temi sonate, v 7. etudi op. 25. Vendar se je ob teh, kakor za vzorec postavljenih odstavkih, čutilo, da to ni nič novega in zato tudi ne zanimivega, kljub izbrusenemu fraziranju, kultivirani muzikalni dikciji teh odstavkov.

Za vnanjim, sprva morda prevladujočim vtisom izrazne udružnosti se izlušči v igri Magaloffa, v njenih ozadjih, polagoma do ločeno njegova globoka prizadetost, predana služba lepoti. Učinkov ne dosega na vsiljiv in hlasten način, zato pa so toliko trajnejši. To je vsekar končni in glavni vtis po njegovi igri.

Ne glede na ta vsebinska vprašanja se je Magaloff pokazal za izvrnega umetnika v tem, kako na svojstven, oseben način rešuje nekatere specifično klavirske probleme. Čudovita je njegova tehnika tihe igre. Bohotne pasazne spremljevalne figure, ki

često obvladujejo vso vizualno sliko notnega zapisa, sva odmakniti tako odločno v ozadje, da jih skoraj le še bolj čutimo kot slišimo, in to mu dovoljuje dati melodičnemu jedru povsem novo osvetlitev in novo lice. Najlepši primer za to je bila pač zadnja etuda v ciklu, c-molova. Bilo je, ko da bi gledal rentgensko sliko njene muzikalne srži. Sonorno se je vihtela melodija v basu, vse drugo so bile silno bežne in komaj slišne kaskade zvočnega toka. Prav to pa je omogočilo umetniku doseči na koncu še nov, presenetljivo lep učinek, kot da bi pognal cvet iz skladbe; to je bilo takrat, ko je v zadnji tretjini pristal prej komaj sluteno mrežo razloženih akordov pomakniti v nenadoma bliže, v večjo razločenost. Da je izklesal iz te, navadno zelo suho igrane etude, tako poetičen, pretresljiv glasben utrinek, je pač dar zares velike umetnosti!

Rafael Ajtch

IZ NARODNE GALERIJE

Rembrandt van Rijn: Žena s puščico (1661)

NAGRADE CANKARJEVE ZALOZBE

- Žirija za nagradjevanje recenzij o publikacijah Cankarjeve založbe je na seji dne 8. oktobra predlagala založbi podelitev naslednjih nagrad:
1. za recenzijo knjige V. I. Lenina »Materializem in empiriokritičizem« prvo nagrado Borisu Majerju (Ljubljanski dnevnik, 29. aprila 1956);
2. za razpravo o Tainovi »Filozofiji umetnosti« prvo nagrado Dušanu Pirjevcu (Naša sodobnost, št. 7/8 1956); za recenzijo istega dela drugo nagrado M. Prosenču (Naši razgledi, 8. septembra 1956);
3. za recenzijo VIII. zv. Izbranih del Ivana Cankarja prvo nagrado J. Mahniču (Jezik in slovstvo, št. 10 1956); za recenzijo istega dela tretjo nagrado Branku Rudolfu (Naša sodobnost, št. 7/8 1956);
4. za recenzijo zbirke »Novel Jožeta Kranjca« Sreča v temi, ulice prvo nagrado Miji Mejaku (Naša sodobnost, št. 5 1956); drugo nagrado Jožetu Kozuhu (Slovenski poročevalec, 26. febr. 1956); drugo nagrado V. Klabusu (Beseda, 1956); tretjo nagrado Lojzetu Krakarju (Ljudska pravica, 17. aprila 1956);
5. za recenzijo »Portretov« Bratke Krefta drugo nagrado Slavku Jugu (Večer, 20. julija 1956); drugo nagrado — (Ljudska pravica, 12. julija 1956); tretjo nagrado D. Zeljeznovu (Slovenski poročevalec, 2. sept. 1956);
6. za recenzijo Gramscijevih »Pisem iz ječe« tretjo nagrado Branku Rudolfu (Nova obzorja, št. 6/7 1956);
7. za recenzijo romana W. Scotta »Starinar« drugo nagrado Stefanu Brzniku (Slovenski poročevalec, 20. maja 1956);
8. za recenzijo romana J. de Hartoga »Morja široka cestica« drugo nagrado nepopolnoma recenzentu (Delavska enotnost, 20. aprila 1956); tretjo nagrado L. K. Ljudska pravica, 26. aprila 1956);
9. za recenzijo romana J. Amada »Dežela na koncu svetca« drugo nagrado — (Slovenski poročevalec, 26. sept. 1956); tretjo nagrado B. Hofmanu (Večer, 4. julija 1956);
10. za recenzijo Dantajevega »Novega življenja« drugo nagrado Niku Koirju (Naša sodobnost, št. 6 1956);
11. za recenzijo romana H. de Balzaca »Kmetje« drugo nagrado J. J. (Ljudska pravica, 8. dec. 1955);
12. za recenzijo romana D. Cosica »Korenine« tretjo nagrado Jožetu Kozuhu (Slovenski poročevalec, 26. febr. 1956). Prva nagrada znaša 5000, druga 3000, tretja 2000 din.
Poleg tega je žirija predlagala, da se podelijo tri letne nagrade za leto 1955 po 15.000 dinarjev naslednjim recenzentom: Francetu Novšaku (za »Sla lomono« črko, I. Samokovlje), Miji Mejaku (za »Sreča« v temi, ulice, J. Kranjca), Joži Mahniču (za Izbrana dela Ivana Cankarja).
Založba prosi nagradjence, da dvignejo nagrado dne 16. oktobra 1956.
CANKARJEVA ZALOZBA

VAŠIM MLADIM BRALCEM

Dora Plestenjak

2000 LET STAR...

Mlada slikarka Dora Plestenjak, ki mnogo riše za našo mladinsko stran, je obiskala pred kratkim Dansko. Naprosila smo jo, naj kaj zanimivega napiše za Vas in ona vam je ustregla s spisom »Dva tisoč let star...« Op. urednika

Časopisih sem brala, da so našli v Danskem 2000 let starega roveka, še čisto ohranjenega. To

najdbe iz starih dob v okolici Aarhusa. Toča vse to sem le bežno pogledala, mudilo se mi je naprej, da čimprej zagledam starega moža. V manjšem prostoru na deski v steklenem zaboju je ležal še prav tako, kot so ga izkopali. Ne veste, kakšno doživetje je bilo to zame: — Stala sem pred Graubellemannom. Dolgo časa sem ga samo ogledovala. Kože je rjavkastomodre, skoraj

dati. Amerikanci, zlasti pa Amerikanke, ga niso posebno dolgo ogledovale. Otroci pa so stali tam tudi po pol ure. No, ko sem si ga natančno ogledala, sem vzela blok in hotela začeti risati, pa pride pozorni paznik spoštljivo povedat, da Graubellemanna ni dovoljeno ne slikati, ne fotografirati. Hotela sem ga kljub temu pregovoriti, toda ni šlo. Rekel je, naj pridem jutri popoldne, ko bo tu direktor. Odšla sem slabe volje v Horsens.

Paznik me je popoldne v nasmehom sprejel in povedal, da lahko narišem Graubellemanna. Vzela sem brez skrbi list papirja in začela risati. Vse popoldne sem presedela v muzeju. Ni mi bilo dolgčas. Skoraj ves čas sta mi stala za hrbtom dva danska fanta, ki sta zvesto opazovala vsako moje potezo. Nista znala ne nemske ne angleško, pa smo se vseeno sporazumeli. Prišel je tudi restavrador in mi razložil, kako ga je restavriral. Rekel je, da je bil to človek višjih slojev, kot pričajo njegove roke. Bil je občen kot prostovoljna žrtve boginji sadja in polja. Na vratu se mu vidi zarez. Škoda, da nisem znala dansko, verjetno bi zvedela še več zanimivih podrobnosti. Pa vseeno sem dobre volje zapustila aarhuški muzej, ki mi bo ostal vedno v lepem spominu, kakor tudi vsa Danska z lepim Kjébenhavnom in težkimi sivimi oblaki in morjem. Da ne govorim o ljudeh, ki so se mi zdeli silno iskreni.

iste barve kot je zemlja, na kateri leži na trebuhu z zasuskano glavo na desno. Ima še čisto ohranjene lase, na bradi pa se mu vidijo še kocine. Bil je to možki 30 do 40 let star, zakopan v šoti. Ima sicer malo usahle mišice, verjetno zato, ker je bil dve leti v preparatu (sličnem, kot strojijo usnje). Na rokah in nogah ima še nohte. Priznati moram, da ga je kar strašno pogle-

UREDNIKOV KOTIČEK

Dragi urednik!
Zopet se oglašam in sicer to pot s prispevkom »Za gnezdom«. Kakor sem že v prvem pismu obljubil, da postanem stalen dopisnik mladinske literarne priloge »Ljudske pravice«, se, kakor vidiš, tega tudi držim. — Kar se tiče Tvojega prvega pisma, sem zelo zadovoljen za Tvojo kritiko, ki si jo izrekel o moji »Zetvi«, kar je vsekakor prav. Ker z dobro kritiko se pisatelj tudi izbrusi in popravi večih napake. Za moj drug prispevek »Za gnezdom« velja isto. Namreč če je dobro napisan in če je vreden objave. Prirčen pozdrav!

Dragi Jože!
Zelo sem zadovoljen, ker imava zdaj enako mnenje o Tvoji »Zetvi«, ki sem jo pred kratkim objavil. Skušal se bom dokopati tudi v Tvojem prispevku »Za gnezdom« do jedra. Čuti se namreč v njem, da si se hotel ogniti napakam, katere sva pri »Zetvi« skupaj dognala. »Za gnezdom« pa je v nečem le podoben »Zetvi«. Podoben je po razvlečenosti. Vendar Ti tu ne morem pomagati s ertanjem, kakor je bilo to lahko in koristno pri »Zetvi«. Saj ni v tem spisu pravega viška, kakor radi pravimo, do kamor bi se povest dvignila in bi se vsaj malo zaokrožila. Dejanje ti tu teče leno kakor voda v ravninskem potoku, v katerem komaj opaziš, da se voda giblje. O vsem tem premisli in mi spet piši in seveda spet kaj pošlji. — Tvoj urednik.

Sevljak Jože,
IV. r. gimn., Litija

Dragi urednik!
Pošiljam svojo pravilico »Bela kokoš« in Te prosim, da jo objaviš, če je zrela za objavo v Tvoji rubriki!

Matiš Alfred,
Videnci 136, Grad,
Prekmurje

Dragi Alfred!
Pravilica je lepa. Objavi jo bom, ko bodo izgotovljene ilustracije. Urednik

KAREL VELIKI
Znameniti frankovski kralj in cesar Karel Veliki (768—814) je bil velik prijatelj znanosti in knjiždnosti. Kljub temu, da se je izredno trudil, ni do konca svojega življenja uspel, da bi se naučil pošteno pisati. Pisma, ki jih je prejemal, je sicer lahko prebral sam, toda odgovore nanje je moral vedno narekovati drugim.

NAGRADA
Nagrado za rešitev križanke »Zajček« je prejela Zagar Marija, Štalcarji pri Kočevju. Iskreno čestitamo!

Ko bi imeli lepo šolo...

V bližini Tivolija stoji klasična gimnazija. To šolo obiskujem tudi jaz. Stara je že, kar ji je tudi na zunaj videti. Odpada ji omet. Streho ima nanovo prekrito, to pa njene zunanosti dosti ne zboljšuje. Tudi znotraj je slika bolj žalostna. Ze vhodna vrata cvilijo in škripajo. Vrata v razrede se pa sploh ne zapirajo. Stene po razredih so zbite in popacane. Klopi so polne lesorezov različne vsebine, sami stari umotvorci. Katedri so polomije

ni in vegasti, da si lahko zlomiš nogo, kadar stopiš nanje.

Nekega večera sem zopet razmišljal o našem starem gimnazijskem poslopu. V teh žalostnih mislih sem zaspal.

Tako lepih sanj kot tisto noč že dolgo nisem imel: Zjutraj sem odšel v šolo: od daleč sem zagledal lepo, belo poslopje. Stalo je na prostoru naše uboge gimnazije. Ko sem vstopil, me je kar slepilo od svetlobe. Skozi široka okna je sijalo sonce. Hodniki so bili okrašeni s cvetlicami. Tla so se svetila, da sem si komaj upal naprej. Stene so bile bele. Ko sem stopil v naš razred, se nisem spoznal. Nisem vedel, kam bi sedel, čeprav so klopi stale na navadnih mestih. Vse je bilo novo. Vsak učenec je imel novo mizo in pred njo stol, ki se je kar udajal, ko si nanj sedel. Ob steni so stale omarice, kamor smo opravljali šolsko obleko in copate. Parketna tla so se svetila; joj, še v mislih bi se ne upal nanje stopiti z nakovanimi in blatnimi čevlji! V razredu je bil tudi lep univalnik s tekočo vodo. Tabla je bila listna. Imela je črtane, karirane in brezčrtane strani; tudi notno črtovje ni manjkalo. Na stropih so bile pritrjene neonske svetilke. Peči ni bilo videti, prostori so se ogrevali po najnovejših izumih.

Zakaj v temi zaidemo

Ljudje v temi zaklejo zato, ker je naše telo neenakomerno razvito. Desna stran je bolj razvita od leve, zato je tudi naša desna noga za malenkost močnejša od leve, kar povzroča podnevi skoraj neopaženo stalno zavijanje na desno stran. Podnevi, z vidom to nevede popravljamo, ponoči, v temi, v snežnih metežih in podobnih prilikah, ko nimamo nobenega predmeta, po katerem bi se orientirali, pa stalno zavijamo na desno in hodimo v velikem krogu, zaradi česar je že mnogo ljudi žalostno končalo.

Zrela jesen

Včeraj črički so se zbrali sred vinograda ob skali, dolgo v noč so zborovali, strašno hrupno moževali, dokler prvi muzikant — to je pač najboljši fant — ni za goslice prijel, se odkašljaj in začel: »Dragi moji, slutim zimo! Vse bolj sitne so osé in zatorej, o možjé, brž s trgatojjo začnimo!«

Pa začeli so zares. Godci mladi, godci zali zaigrali so za ples, zaigrali, zaplesali sred vinograda ob skali, da so kmetje s postelj ostali, se zbudili konji v štali zdramile iz sna gorice, z njimi mlade trgatojje.

Danes brente sem in tja, grozde trga se popsodi. Gora polna je sveta, polna usta, polni sodi in le črički so pospali, ker so delo dokončali, sred vinograda ob skali. Ker od grozja sem bolan, z njimi zdaj še jaz končam.

Spomini na počitnice

Narisala Belica Škerlak, II. r. klas. gimn., Ljubljana

Moj doživljaj

Bila je nedelja. Vsi so odšli v trgatoe. Doma sem ostala sama. Pripravljala sem se za naslednji dan. Proti večeru sem šla pripravljat večerjo.

Temu so se zelo čudili. Takoj sem jim morala pripovedovati, kje sem ga dobila. Rada bi ga nesla v šolo, a svetovali so mi, naj ga obdržim.

Ko je na zemljo že padal mrak, sem šla na ort. Ozrla sem se na streho. Tam sem zagledala nekakšno gneto. Šla sem naprej. Ko se še enkrat ozrem, vidim, da je ta kepa golobček. K strehi postavim lestev in se mu približujem. Ko ga primem, tako plašno zaprhta s perutnicami, da se mi je zasmilil.

Drugače dne zjutraj sem narkmila golobčka in mu dala vodo, nato sem se odpravila v šolo. Ko se urnem iz šole, najdem doma golobčka — mrtvega. Na doorišču ga pokopljem in mu napravim majhno gomilico.

Ko sem ga v naročju nesla v stanovanje, je svojo drobno glavico tako boječe skrival v roke. Dala sem ga v škatlo, v kateri je bilo kokošje perje.

Ta dogodek me je tako pretresel, da sem sklenila, da bom pustila piščke o miru, kjer jih bom našla.

Ko so se domači vrnil iz trgatoe, jim pokažem golobčka.

Mrakar Ida,
IV. razred gimnazije
Majšperk

Rebus

Mamica moja

Sonce na nebu — zlato kolo,
sneg v planinah — belo zlato,
Zvezdice v noči — okno v nebo,
beli oblaki — spileno blago.

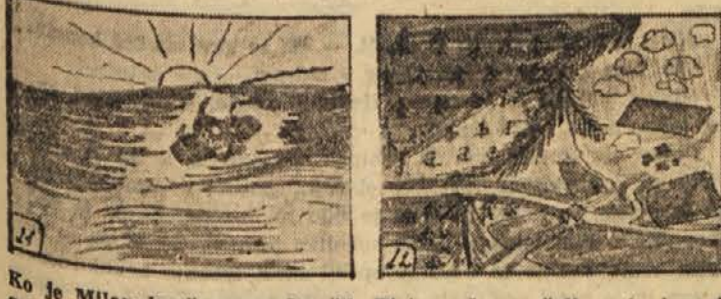
Mamica moja — zlato kolo,
njene roke so — belo zlato,
Oči so mi njene — okno v nebo,
njene lasje so — spileno blago.

Sonce na nebu — mamica moja,
sneg v planinah — so njene roke,
Zvezdice v noči — njene oči so,
beli oblaki — njene lasje.

KRIŽANKA »KUŽEK«

Pilot si gradi letalo

Ko je Milan končno vse dovršil, ga je pozdravilo nekega jutra čez gore ljubo sonce. Obsljalo je njeno in njegovo letalo.

Piše in riše Stancar Marjan,
star 14 let, Jezersko, Gorenjsko

Iszole je potem šel hitro domov. Pred njim je stala dokončno na koncu še zelo velika naloga. Moral je letalo spraviti na strm breg.

Zabave z zrcalom

Vzemi kos belega papirja, spoinčnik in zrcalo. Zrcalo postavi natančno navpično predse. S kosom lepenke zasloni kos papirja tako, da ga ne vidiš več pred seboj, pač pa v zrcalu. Zdjaj pa poskusi napisati spoje ime! Črke naj bodo pravilno čitljive v zrcalu, to je oazno. Piši najprej s tiskanimi velikimi črkami. Videl boš, da stvar ni tako lahka.

Ali pa nariši pravokotnik in poskusi nato na isti način narisati obe diagonali (črti, ki vezeta po dve nasprotni oglišči). Glej pri tem ves čas v zrcalo in kar se dá malo premišluj! Marsikateri sploh ne pride iz oglišč...

Ce vas je več, napravite tekmo, kateri bo najprej narisal obe diagonali ali pa napisal svoje ime.

MORSKI VALOVI

Morski valovi dosežejo tudi do 12 metrov višine, kar pa se zelo redko dogaja, medtem ko so valovi do 7 m višine precej pogosti. Največje valove so izmerili v južnem delu svetovnih morij. Posebno veliki pa so valovi, ki nastanejo na morjih ob priliki velikih potresov ali strabovitih vulkanskih izbruhov; ti dosežejo višino 15 ali še več metrov in uničujejo delujoče povsod tam, kjer naltajo na kašno oviro, bodisi otok ali pristaniške naprave, ter zahtevajo ogromno število smrtnih žrtve.

Kje se skriva ptica?

PRED SESTANKOM UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE

Nove poti »Partizana«

Članstvo po razvrščeno po razredih — Za bolj pestro življenje v organizaciji

Upravni odbor Zveze Partizan Jugoslavije bo imel v soboto sestanek, ki bo na njem glavna točka razprave navodilo za nadaljnje delo v organizaciji. Člani izvršnega odbora so mnenja, in sicer na osnovi dosedanjih izkušenj, da je treba delo pri »Partizanu« obogatiti in vnesti vanj nove elemente. Razprava na tem sestanku naj bi pokazala, na kakšni ravni je delo v društvih, ali je vsestransko, zanimivo in koristno in v koliko ustreza osnovnim ciljem te organizacije.

Doslej je glavno delo potekalo v društvih v bolj ali manj širokem okviru vadbenih ur, ljudskega mnogobojja, javnih nastopov, zletov, taborijev, Titove štafete itd. Toda vsebina takega dela ima tudi svoje slabosti, zlasti ker ni dovolj sistematike, raznih športov, taborijev, Titove štafete, ki si jih želijo mlajši člani organizacije, v tekmovalnem sistemu pa funkcionarji niso dovolj težili za individualnimi uspehi, pa tudi kvaliteten posameznikom niso posvečali dovolj pozornosti.

Na osnovi vsega tega in v želji, da organizacija izpolni svoj cilj z bogatejšo in bolj pestro vsebino in da s prijetnejšim življenjem pridobi čimveč štivilo članov, je izvršni odbor pripravil načrt, ki bodo o njem razpravljali na tem sestanku. Glede na novi predlog naj bi se bodoča vsebina dela razvijala v treh smereh: skozi vsestransko telesno vzgojo, ob redni in sistematični telesni vzgoji, v specialni

gčili le s praktičnimi izpiti, z diplomami ali znaki ustreznega razreda.

Tekmovanja bodo organizirana po programu splošne telesne vzgoje v ustreznem razredu, s tem, da bodo to že itak po pravilu mnogobojji, mimo katerih pa bo treba posvetiti vso skrb sposobnostim posameznikov in kolektivna kot celote. Za dosežene uspehe na tekmovalnih v mnogobojju, ki bodo presegali osnovne norme določenega razreda, bo treba uvesti posebna priznanja kot n. pr. znake, diplome ali podobno.

V omenjenem predlogu izvršnega odbora je tudi program splošne telesne vzgoje za pionirje do 15. leta, za mladince od 15. do 18. leta, za člane od 18. do 40. leta in za starejše.

Iz vsebine tega predloga je videti, da bodo na tej konferenci skrbno razpravljali o dosedanjem delu, ki naj bi bilo osnova za nadaljnji razvoj dela v Partizanu po nekaterih novih smernicah.

Spet zmagi naših vaterpolistov nad romunskimi

Dubrovnik, 10. oktobra. Seniorski in juniorski vaterpolo reprezentanci Jugoslavije in Romunije so ponovno tekmovali, in sicer v Dubrovniku. Vreme je bilo hladno, gledalcev pa 1500. Seniorska reprezentanca Jugoslavije je premagala ustrežno romunsko ekipo s 5:2 (2-2) po nervozni igri. Naša juniorska reprezentanca pa je premagala romunsko mladince s 7:5 (5-2). Golov na vsej tekmi je bilo precej, vendar je bila igra razmeroma mlačna. Obje tekmi je odlično vodil Francesco Ragnione iz Rima.

Aljehinov turnir

Moskva, 10. oktobra. Včeraj se je v Moskvi, v koncertni dvorani Čajkovskega začel mednarodni šahovski turnir v Aljehinov spomin. V prvem kolu je naš veleojster Gligorčev remiziral s sovjetskim telemajstrom Smislovom v 21. poteki. Gligorič je igral z belimi figurami in je v otvoritvi dosegel dolgačasno prednost, vendar je Smislov popolnoma ublažil njegov napad, tako da sta po ponavljaju potez sklenila remi. Remizirala sta tudi Zuckercer in Fiedorski, Českoslovaški veleojster Pachman je premagal Sidlo, Gutvink pa angleškega mojstra Golombeka. Stahlberg je brez težave premagal Chochalov. Tajmanov je ves čas odločno igral proti Bronsteinu in je ob koncu v časovni stiski izkoristil svoje šanse ter premagal svojega nasprotnika. Prekinili so Urman — Keress v remi poziciji ter Najdorf — Szabo v boljsem položaju za belega. Danes bodo igrali II. kolo.

Nova tehnika za metanje kopja

Baskovska folklorja v olimpijskem stadionu?

Barcelona. — Španski atlet Felix Erauzquin je z novim načinom metanja kopja postavil nov španski rekord. S 63.63 m ga je prestavil na 74.32 m. Rušenje rekorda je bilo napovedano. Zato se je na stadionu v Barceloni zbrala množica radovednih gledalcev, pa tudi atletskih strokovnjakov, domačin in tujih novinarjev. Časopisi so mu napravili precejšnje reklame z napovedjo »eksplozije bombe«. Tako sta bila metalca Erauzquin in Iguaran, ko sta tega dne na stadionu kazala novo tehniko metanja kopja, v središču pozornosti. Iguaran je bil dotlej znan kot odličen poznavec in izdelovalec športnega orodja in naprav. Erauzquin pa kot nekdanji rekord v metu diska in kroglice z dokaj skromnimi rezultati (44,49 m in 13,98 m). Poizkus je uspel. V tretjem metu je kopje zletelo daleč prek zastavice, ki je označevala dosedanjí rekord: 74.32 m.

Novi način metanja je precej različek od starega in je bolj podoben tehniko metanja diska. Met se prične s kopjem vzporednim hrbtu atleta,

IX. KOLO ZVEZNE NOGOMETNE LIGE

Velika gneča v sredini

Crvena zvezda povečala naskok pred Hajdukom — Spartak presenetil v Splitu Partizan zmagal po 4 porazih — Igra slučaja v zadnji sekundi BSK: »Zagreb«

Ker je Spartak presenetljivo odzval tečko Hajduku v Splitu, se je povzpela na drugo mesto po današnjem kolu »Vojvodina«. Velež je prvič izgubil na svojem igrišču v letošnjem prvenstvu. Z zmago nad njim je ostala Crvena zvezda zanesljivo v vodstvu. Po štirih zaporednih porazih je Partizan zaigral nekoliko bolje in končno zmagal. Lestvica se je precej spremenila v sredini, kjer je položaj dokaj nejasen. Med petim in trinajstim na lestvici so namreč le tri točke razlike.

Prvi poraz

CRVENA ZVEZDA: VELEŽ 2:0
MOSTAR, 10. okt. Prvenstvena tekma Velež: Crvena zvezda 0:2 (0:0). Strelica: Kostić (0:1) in 47. in Rudinski (0:2) v 64. minuti. — Gledalcev 10.000, sodnik Šibalič iz Subotice.

Crvena zvezda je zmagala zaslužno. Velež je bil tako privraku poražen na svojem igrišču v letošnjem prvenstvu. Pri gostih sta se odlično izkazala Kostić in Sekularac, medtem ko je enajstorica Veleža povsem razočarala. Mujića se branilci Crvene zvezde dobro pokrivali in zato ni mogel ničesar narediti.

Slaba igra

VOJVODINA: SARAJEVO 2:0
NOVI SAD, 10. okt. Prvenstvena tekma Vojvodina: Sarajevo 2:0 (2:0). Stadion Vojvodine, gledalcev 7000. Sodnik Andjelčić iz Beograda. Strelica: Veselinović v 20. (1:0) in Ivos (2:0) v 31. minuti.

Današnja tekma ni navdušila gledalcev, ker sta obe moštvi igrali slabo. Vojvodina je bila v prednosti in bi lahko zmagala s precej večjim rezultatom. Najboljši so bili Boškov, Ivos in Rajkov pri Vojvodini, pri Sarajevu pa se je izkazal Jusurbegović.

Slab začetek dober konec

DINAMO: VARDAR 4:1 (0:0)
ZAGREB, 10. okt. Prvenstvena nogometna tekma Dinamo: Vardar 4:1 (0:0). Streli: Benko (1:0) v 40., Matuš (2:0) v 75., Benko (3:0) v 76., Radevič (4:1) iz 11-metrovke v 83. ter Benko (4:1) v 89. minuti. Stadion Dinama v Maksimiru, gledalcev 8000, sodnik Kukanja iz Murške Sobotice.

Slab napad domačih je 60 minut pravljal v brezupne tisoče gledalcev na maksimirskem stadionu. Vsi njihovi napadi so se končali pred kazenskim prostorom. Ko je Benko dosegel prvi gol, je Dinamo zaigral mnogo bolje. Vardar je dosegel četni gol pet minut pred koncem, potem ko je Horvat podrl Dončevskega v kazenskem prostoru. Sodnik Kukanja je odkodoval Dinamo v prvem polčasu za 11-metrovko, sicer pa je sodil dobro. Pri domačih sta bila najboljša Čonč in Benko, pri gostih pa Georgijevski.

Rezultati IX. kola zvezne lige

BSK - »Zagreb« 3:2 (0:0)
Dinamo - Vardar 4:1 (0:0)
Velež - Crvena zvezda 0:2 (0:0)
Partizan - Lokomotiva 2:0 (1:0)
Vojvodina - »Sarajevo« 2:0 (2:0)
Budućnost - Radnički 1:0 (1:0)
Hajduk - Spartak 2:2 (1:2)

Tesna zмага

BUDUĆNOST: RADNIČKI 1:0
TITIGRAD, 10. okt. Pred 5000 gledalci je Budućnost premagala beograjski Radnički z najtesnejšim rezultatom 1:0 (1:0). Zmagovani člani so si zagotovili šlag za v prvem polčasu. Sodli je Šalipur iz Sarajeva.

Vendarle zmagava

PARTIZAN - LOKOMOTIVA 2:0
Beograd, 10. okt. Pred 7000 gledalci je Partizan premagal Lokomotivo z 2:0 (1:0). Streli: Bobek (1:0) v 40. in Mihajlovič (2:0) iz enajstmetrovke v 97. minuti. Sodli je Bobek iz Valjeva zelo slabo.

Čeprav je zmagal zaslužno, ne moremo biti zadovoljni z igro Partizana. Njegovi napadali so se spuščali pred nasprotnikovim vrati v dolgotrajne kombinacije, ki jih je obramba gostov uspela razdrala. Nasprotno pa je Lokomotiva, ki je nastopila v Beogradu po enoletnem preseljenju, prijetno presenetila. Gostje so imeli nekaj ugodnih senetil, od katerih je bila najboljša zrela Odzakova v 18. minuti. Drugi gol je zago Kojak s prsti odbil v prečko. Gol, s katerim je prišel Partizan v vodstvo je bil edini dober strel Partizana novoga napada. Bobek je streljal v 25 m daleč od vrat zelo točno. Drugi gol je dosegel Mihajlovič iz 11-metrovke, ki je moral dvakrat poskušati, ker se je vratar Nežmah premakel na gol-črto.

V zadnjem hipu

BSK - »ZAGREB« 3:2

Beograd, 10. okt. — Prvenstvena tekma BSK — »Zagreb« 3:2 (0:0). Streli: Josić (1:0) v 65., Vučić (2:0) v 67., Dvornič (3:1) v 75. Firm (2:2) v 77. in Antić (3:2) v 90. minuti. Sodnik Petrovič iz Skoplja, gledalcev 7000.

BSK je zmagal z golom, ki ga je v zadnji minuti dosegel Antić. Kljub temu je zmagal BSK zaslužno. Najprej je prišel v vodstvo BSK, katerega gola padali so dosegli dva zaporedna gola v petih dveh minutah. Še prej so imeli nekaj zrelh priložnosti, ki pa jih niso izkoristili. Najkvalitetnejše zastrejal Besredjevega prekriša na Antićev kazenski prostor. Kasneje je tem v kazenskem prostoru dosegel dva »Zagrebe« v dveh minutah dosegel gola in izenačil v 77. minuti. Končni rezultat je bil postavljen iz kombinacije Josić-Antić črti preden je sodnik odžvijagal konec tekme.

LESTVICA

Crvena zvezda	9	2	0	1	26:15	18
Vojvodina	9	7	0	2	28:15	14
Hajduk	9	3	1	1	19:9	13
Dinamo	9	6	1	2	24:17	12
Velež	9	3	3	3	14:14	9
Spartak	9	3	2	4	19:21	8
Budućnost	9	3	2	4	10:18	8
Vardar	9	3	2	4	10:19	7
Partizan	9	3	1	5	14:18	7
Zagreb	9	3	1	5	11:19	7
BSK	9	3	0	6	13:18	6
Lokomotiva	9	3	0	6	13:18	6
Radnički	9	3	0	6	9:22	6
Sarajevo	9	2	0	7	8:23	4

Na domačem igrišču — koma ena točka

SPLIT, 10. okt. Pred 7000 gledalci je po vetrovremu vremenu Spartak igral neodločeno s split-skim Hajdukom 2:2 (2:1). Streli: Jenov (1:0) v 12. Čović (2:0) v 23., Vučić (2:1) iz 11 metrovke in Rebac (2:2) v 88. minuti.

Največje presenečenje kola bi bilo, če bi Spartak danes premagal Hajdu-

Najboljši kegljači v Ljubljani

V soboto in nedeljo bo ob slavnostni otvoritvi novega štirinastnega kegljača Gradisa v Ljubljani velik kegljaški turnir, na katerem bodo sodelovali najboljše kegljače in kegljarje Jugoslavije. Tako bo v soboto turnir ženskih vrst, na katerem bo mimo priveditelja in republiškega prvaka vrste Gradisa, sodeloval še Triglav iz Kranja, »Ljubljana« in Zvezda iz Ljubljane. V nedeljo pa bodo tekmovala

Umrla je naša draga mama, sestra, teta

Matilda Lončina

Pogreb bo v petek, 12. t. m. ob 15 v Zal iz Nikolajevke mrliške veziče.

Ljubljana, Litija, 10. okt. 1956.

Zaljučič; sin Jože z ženo Reli, sestra Nežka Zemljčič, nečakinja Jožica; družine: Maver in Zrimšek.

Gostovanje državnega prvaka v Ljubljani

V soboto zvečer bomo na stadionu v Šiški prvič gledali novega državnega prvaka v kosarji, Proleter, ki je po desetih letih vrgele s prestola državni prvaka Crveno zvezdo. Proleter bo igral v zadnji tekmi letošnjega prvenstva z »Ljubljano«.

Celotni sobotni spored na kosarskem stadionu v Šiški je takel: ob 17.30: Maribor : »Ljubljana« (pionirji), ob 18.30: Maribor : »Ljubljana« (mladinci) in ob 19.30: Proleter : Ljubljana.

Pravilna telesna vzgoja pomeni zdravje, krepitve in razvedrilo

Naposled tudi Usenkova v olimpijski reprezentanci

BEOGRAD, 10. okt. Danes so bili dokončno določeni vsi naši tekmovalci, ki bodo sodelovali na XVI. olimpijskih igrah v Melbourneu od 22. novembra do 5. decembra. Jugoslavijo bo tam zastopalo pet atletov: Mugaša (1590, 5900 m), Mihalič (maraton), Račić (kvalitvo), Radošević (disk) in Loriger (110 m z ovirami) ter dve atletinji: Kotušekova in Usenkova (krogla). Mimo njih bodo odpotovali na olimpiado še kolestar Petrovič, veslač Vlišč, strelec Mašek, plavalca Jeričevićeva in rokoborca Vukov ter Šimič. Waterpolo reprezentanca bo dokončno sestavljena danes ali jutri.

Sahistke!

Ljubljanski šahovski klub priredi danes ob 19. uri v šahovskem domu (Cankarjeva 3) propagandni brzoopozni turnir za vse šahiste iz Ljubljane. Vabljeni so tudi začetnici.

Brzojavke

- MOSKVA, 10. okt. S parnikom »Gruzija« je včeraj odpotovala iz Odese v Melbourne prva skupina sovjetskih športnikov. V tej skupini so atleti, ki so že dlje časa trenirali v Taškentu.
- BRISBANE, 10. oktobra. (AP). Avstralski plavalec Murray Rose je dosegel na treningu na 400 m prosto rezultat 4:29,2, ki je boljši od uradnega svetovnega rekorda francoskega plavalca Jeana Boiteauxa 4:30,7. Rose je star komaj 17 let.
- HELSINKI, 10. okt. Na turneji po Skandinaviji je ženska ekipa Spartaka iz Subotice v roku metu premagala v Helsinkih klub Kappa z 10:3, moštvo Fiskarsa pa s 7:0.
- MOSKVA, 10. okt. (TASS). Olimpijski komite SZ je sklenil, da bo na olimpijskih igrah v Melbourneu sodelovalo 18 sovjetskih ekip. Zlasti številne ekipe težkoatletov, košarkarjev, nogometašev, vaterpolistov, telovadcev, strelec ter atletij.
- VRŠAC, 10. okt. — Delavnica zveznega letalskega centra v Vršču je konstruirala naše prvo akrobatsko jadralno letalo, ki bo sposobno pri spuščanju doseči hitrost 450 km na uro. Konstruktor tega jadralnega letala, imenovanega »Maček«, je mladi inženir Miloš Ilić, ki je njegovo delo tudi jadralno letalo »Košava«.
- WUPPERTAL, 10. okt. — Na mednarodnem atletskem mitingu v Wuppertalu je Jugoslovanc Mugaša zmagal v teku na 5000 m z dobrim rezultatom 14:19. Na 1000 m je zmagal Steinbach z 10,5, na 1500 m Richzenheim 3:47; kopje: Koskel 74,51 itd.
- RIO DE JANEIRO, 10. okt. — Olimpijski zmagovalec v troskoku Artomir Ferencica da Silva se je kvalificiral za Melbourne — rezultatom 16,21 m. Zanimivo je, da je Da Silva zelo hitro prišel v formo, saj že ni treniral od lani, ko je dosegel svetovni rekord 16,56 m, ki še ni priznan. Pred dnevi je skočil bolje od oficialnega svetovnega rekorda tudi Japonec Hogake, in sicer 16,48 m.

Kaj zdaj, HANS FALLADA

FANT?

ROMAN 78

»Oh,« je rekel Heilbutt, »all je že tako daleč?«
»Je,« je odgovoril Pinneberg, »danes popoldne sem jo peljal tja. Fonoči bo. In...« je hotel nadaljevati, pa ga je Heilbutt prekinil:
»Telefoniraš lahko tudi iz kopalnice. Mar se ti zdi, da bi imela tvoja žena kaj proti?«
»Ne, ne mislim tega, samo tako čudno je. Glej v porodnišnici je, težave bo imela, slišal sem jo vpiti... Strašno!«
»Da, da, to boli,« je ravnodušno povedal Heilbutt, »sicer pa v največ primerih kar hitro mine. Konec koncev bosta vesela, ko bo vse za vama. Kakor sem ti rekel: sleči se ti ni treba, če ne boš hotel.«

XVIII.
Za neizkušena človeka, kakršen je bil Pinneberg, pomeni tako vabilo precejšnjo nevarnost. V spolnih zadevah ni bil nikoli posebno zadržan. V Berlinu je zrasel, mama mu je pogosto očitala igro s sošolkami. Vse skupaj je takrat dvignilo precej prahu. In če človek dorašča v konfekciji, kjer je zraven oblek tudi množica manekenk, ki niso nič kaj preveč občutljive za spolzke šale, mu ne ostane več mnogo romantične. Dekleta so dekleta, moški pa moški,

no, in kakor so različni, obojim je pa le všeč. In če to delajo tako, kakor da jim ni povšeči, imajo določene vzroke, ki niso z zavedo v nobeni prvi zvezi. Morda bi se radi poročili, morda tega ne marajo predstojniki, nekateri pa imajo polne glave zmedenih misli.

Ne, se ti plati ni grozila Pinnebergu nobena nevarnost, pač pa je prihajala iz spoznanja, da je bil brez utvar in da je dobro poznal vso reč. Heilbutt lahko reče, da ljudje pri tem nič ne mislijo, Pinneberg pa je dobro vedel, da ljudje prav gotovo kaj mislijo. Samo površno si je v domišljiji predstavljal, kako dekleta in mlade žene stopajo tam okoli, kako plavajo in se kopijejo, pa mu je že bilo vse jasno.

Nekaj je bilo zanj veliko odkritje: tam notri ne bo čutil ničesar, kar ni v zvezi z Ovčko. Običajna otroška doba je že zdavnaj mimo, tenčice so padle, vsaj dvajset prijateljic je bilo, pa še priloznostne znanke povrh. Potem pa je spoznal Ovčko na tisti pešeni sipini ob jezeru. V njej je našel nekaj, kar mu je sladilo življenje.

Potem sta se poročila in sta pogosto delala tisto, kar je v zakonu tako udobno in pri roki. Vedno je bilo pri roki in prijetno, toda prav takšno kot vselej poprej. Zdaj pa je le postalo vse drugače, nek vez se je razvila, iluzije so spet tu.

Ko je stopal z občudovanim, pa vendar nekoliko smešnim Heilbuttom proti kopalnici, je natanko vedel, da ne bo čutil ničesar, kar ne bo v zvezi z Ovčko. Njen je in ona njegova, zato ne bo hotel imeti opravka z ničemer, kar ne bo z njo v zvezi. Ze mu je bila beseda na jeziku, Heilbutt je hotel reči, da bi najraje šel v bolnišnico, ker je v skrbeh. To bi mu bil izgovor, da bi se prijatelj ne mogel jeziti nanj.

Ko je navsezadnje le ujel vrzel v Heilbuttovi kopici besed,

pa se je vse zavrtelo: stanovanje, porodnišnica, kopalnišče za gollmi ženskami, posnetki aktov... Kako drobcene, koničaste prsi imajo nekatero ženske, je pomislil. Prej mu je bilo to všeč, potem pa je spoznal Ovčkine polne, mehke, okrogle grudi... Spet je bil tam: vse, kar je z njo v zvezi, je dobro. »Zdajle mu bom rekla,« je napravil trden sklep, Heilbutt pa je spregovoril: »Prispela sva.«

Pinneberg se je ozrl po poslopju in dejal: »To je torej pravo kopalnišče. Mislim sem...« — »Misli si, da imamo že lastno kopalnišče. Ne, ne, tako bogati še nismo.«

Pinnebergu je strašno razbijalo srce, zares se je bal. Sicer pa še ni bilo nič posebnega. Pri blagajni je sedela starejša ženska: »Dober večer, Joachim. Številko 37 imaš.« In že mu je dala ključ s številko.

»Hvala,« je rekel Heilbutt, Pinneberg pa se je čudil. Ni vedel, da je Heilbuttu ime Joachim.

»Kaj pa gospod?« je vprašala blagajničarka in pogledala Pinneberga.

»Gost je,« je odgovoril Heilbutt. — »Ti se torej ne boš kopal?«

»Ne, raje ne,« je bil Pinneberg v zadregi.

»Kakor hočeš,« se je smejal Heilbutt. »Oglej si, ključ od kabine lahko dobiš tudi kasneje.«

Potem sta stopala oba ob kabinah. Od bazena, ki ga še nista videla, so prihajali za kopalnišče običajni glasovi z veselimi klički. Vse je dišalo po kopeli, vlažno je bilo in mlačno, kakor je pač v kopalniščih. Pinneberg se je že nekoliko pomiril, takrat pa so se odprla vrata kabine in Fant je opazil skozi špranjo nekaj rdečkastega in hotel pogledati stran. Vrata pa so se odprla na stečaj, ven je stopilo dekle brez koščka obleke na sebi in pozdravilo Heilbutta: »Končno si le prišel, Achimi! Ze sem mislila, da te danes že spet ne bo.«

Polarne TOVARNE MESA

Pomnožene črede severnih jelenov naj bi oskrbovale Evropo z mesom

Kitajska operna in gledališka umetnost ima daljšo tradicijo kot ustrezna dejavnost katerega koli ljudstva na svetu. — Na sliki je prizor iz kitajske opere »Obisk v šoli«. V vlogi služkinje je nastopila na letošnji pekinški predstavi pevka Hun Sjan Njoi

Svetovno prebivalstvo narašča, ljudje iščejo nove možnosti, nove vire hrane. Med drugim omenjajo tudi pospešeno rejo severnih jelenov; tundra, njihovo stalno bivališče, naj bi postala rezervoar mesa v bodočnosti. Čeprav je severni jelen postal v zadnjih desetletjih domača žival, se vendarle razlikuje od evropskih domačih živali po tem, da njegovega bivališča ne določajo ljudje, marveč se morajo kot nomadi seliti za jelenjimi čredami. Vendar je odnos med prebivalci severnih pokrajin in njihovimi čredami drugačen, kot smo ga vajeni pri drugih nomadih, saj daje severni jelen Laponcem, Eskimom in raznim severnosibirskim plemenom malone vse, kar potrebujejo za življenje.

Na tistih področjih je meso temelj človeške prehrane, iz kožuhov in kož si delajo severni prebivalci obleko, iz kit sukanec, iz kosti pa igle in drugo orodje. Če bi strokovno poskrbeli za rast in razvoj severnih jelenov, bi lahko postale te črede po mnenju mnogih strokovnjakov nova surovinska baza za prehrano evropskega prebivalstva. Na prvem

mestu velja omeniti meso, ki je povsem enakovredno govedini, dalje kožo, iz katere je mogoče izdelovati usnje, razen tega pa tudi spalne vreče in druge potrebne predmete, ki jih zlasti prebivalec mrzlih pokrajin ne more pogrešati.

Zato ni nič čudnega, če zadnja leta razmišljajo, kako bi umetno gojili jelenje črede ter jih številčno povečali, ker bi se s tem razvil bogat vir za prehrano.

Sivozelena, nizka rastlina uspeva na tistih mrzlih tleh, ki jih pokriva sneg vsaj pol leta. Za temi lisami sivozelenih mahov se selijo črede severnih jelenov. Seveda pa ni mogoče poljubno pomnožiti jelenjih čred, ker mahovi rastejo zelo počasi: v petnajstih letih dosežejo komaj šest centimetrov višine.

Severnoevropska tundra zavzema nekako 5 milijonov kvadratnih metrov površine, zato za trjujejo poznavalci severnih razmer, da bi lahko tam gori gojili znatno večje črede kot doslej. Za sedaj se okoriščajo z mesom in kožo severnih jelenov v glavnem nomadski prebivalci, v bodočnosti pa bi lahko postale te pokrajine

ziroma številne jelenje črede na njih, nekakšen rezervoar mesa in usnja za evropske dežele. Seveda bi morali v ta namen poskrbeti za marsikaj, med drugim tudi za to, da bi imeli jeleni več zaroda, saj je znano, da ima vsako leto mladiče le tretjina samic. S plemensko odbiro bi lahko zvišali tudi težo jelenov. Severnoevropski jeleni dajejo okoli 40 kg. oni na Aljaski pa do 70 kg mesa. — Polarne pokrajine in jelenje črede na njih bi torej lahko v bližnji bodočnosti precej prispevale k boljši prehrani naraščajočega prebivalstva.

Trirogi kameleon

Neki ameriški inštitut je dobil pred kratkim edinstveni primer kameleona s tremi rogovi. Podoben je zmaju iz pravljic, dolg pa je okoli 40 centimetrov. Kameleon je svetle barve, kadar se razjezi ali preplaši, pa se napihne in tako prežene sovražnike. Živi v Ugandi in človeku ni nevaren, čeprav so domačini prepričani, da mora umreti vsakdo, ki ga je videl razdraženega. Znanstveniki domnevajo, da je ta kameleon miniaturni potomec trinogih dinosavrov, ki so izumrli nekako pred 15 milijoni let. Trirogi kameleon najraje prebiva na suhem zemljišču, najpogosteje pa ga je najti med grmovjem. Ta doslej neznan kameleon lahko skače z veje na vejo tudi do 60 centimetrov daleč.

Turistični avtobus je brez tekmeca

V neki torinski tovarni so začeli izdelovati nove avtobuse, ki jih bo gnala plinska turbina in bodo dosegali hitrost 200 km na uro. Ves avtobus bodo izdelali iz plastične snovi, medtem ko bo streha iz polarizacijskega stekla, tako da bodo potniki vse jasno videli, a jih pri tem ne bo motilo niti najmočnejše sonce. Avtobus bo imel le 18 sedežev, ki bodo zelo udobni in jih bo mogoče po želji nagibati ali

obračati. Vrata bodo na obeh straneh, da bo vozilo ustrezalo prometnim predpisom v vseh deželah. Avtobus bo imel naprave za ogrevanje in ohlajevanje, radio-telefon in televizijski sprejemnik, zatem okrepevalnico in aparat za kuhanje kave.

Kje je reka Lugomir?

Lugomir je levi pritok Morave, nastane pa iz Županjevačke in Duhsenske reke, ki izvira pod Gledičkimi planinami. V Moravo se izliva severovzhodno od Svetozarova.

Kopno pod ledom

Ko govorimo o poledenem kopnu, tedaj po navadi mislimo na polarna področja, vendar je tudi izven teh pokrajin na zemeljski površini precej ledu. Po mnenju strokovnjakov in zemljepiscev obsega zaledeneli del zemeljske površine v celoti okoli 15 milijonov kvadratnih kilometrov.

V Evropi je največ poledenega kopna v Skandinaviji ter na visokih vrhovih Alp in Pitrenejev. Celotna poledenela površina v Evropi zavzema nekako 8940 kvadratnih kilometrov. Na otokih, ki pripadajo Evropi, je največ ledenih površin na Islandiji, in sicer nekako 13.460 kvadratnih kilometrov, ter na Zemlji Franca Jožefa (17.000) in na Novi zemlji (15.000 kvadratnih kilometrov).

V Aziji zavzema zaledeneli del kontinenta površino 12.000 kvadratnih kilometrov, medtem

ko je v Afriki pod ledom le okoli 20 kvadratnih kilometrov, in sicer predvsem na področju Kilimandžara.

V Severni Ameriki obsega zaledeneli celinski del 20.000 kvadratnih kilometrov, na Severnem otočju okoli 100.000, na Grönlandu pa je kar 1.900.000 kvadratnih kilometrov ledenih površin.

V Južni Ameriki leži večni led na površini 10.000 kvadratnih kilometrov. V Avstraliji, pravzaprav le na Novi Zelandiji, pa je pod ledom okoli 1300 kvadratnih kilometrov.

Najobsežnejše, deloma še neraziskane ledene površine pa so seveda na obeh polarnih področjih. Tako je v Arktiki 2.100.000 kvadratnih kilometrov ledenih površin, na Antarktiki pa kar 13 milijonov kvadratnih kilometrov.

Drobne ZANIMIVOSTI

RAKETNA POSTAJA NA SKRAJNEM SEVERU
ZDA in Kanada sta osnovali v Fort Churchill na skrajnem severu Kanade novo raziskovalno postajo, namenjeno raketnim poletom v okviru geofizikalnega leta. Ugotovili so, da je atmosfera v teh krajih zelo ugodna za instrumentalno raziskovanje z raketami do 30 km višine. Prve rakete bodo izstrelili že novembra letos. S tem se je povečala mreža takih postaj, ki jih organizirajo v Veliki Britaniji, Avstraliji, Franciji in Japonski. Postaja v Fort Churchill bo raziskovala tudi polarni sij.

BOJ PROTI »STROKOVNI« LITERATURI
V Melbournu je skupina vlomilcev sredi noči vdrla v neko tiskarno in odnesla iz nje 10.000 izvodov knjige o boju proti zločinstvu, ki je bila namenjena politični.

PRVA ATOMSKA TRGOVSKA LADJA
Združene države so se odločile za gradnjo prve ladje na atomski pogon, ki bo namenjena samo potniškemu in trgovskemu prometu. Sovjetska zveza je pred kratkim že začela graditi prvi atomski ledolomilec na svetu. Stroški za ameriško ladjo bodo znašali 40 milijonov dolarjev, povprečna hitrost ladje bo 21 vozlov na uro, sprejela pa bo sto potnikov in 12.000 ton tovora.

Alli je sploh treba spraševati: »Zrealce, zrealce povej?« Brigitte Bardot sodi nedvomno med najlepše Francozinje, v takšni podobi pa nastopa v najnovejšem filmu »Sla po ljubezni«

Določanje težnosti v globinah

Raziskave v zvezi z zemeljsko težnostjo, ki so jih opravili na britanski podmornici »Telemach« avstralski in ameriški učenjaki, naj bi natančno določile pravo obliko naše Zemlje. Velika Britanija je posodila to podmornico Avstraliji. Ladja je od 1. junija križarila po tako imenovanem podmorskem kanalu Tonga-Kermadek med Novo Zelandijo in otokom Tonga. Kanal je dolg okrog 220 km. V njem so največje globine sveta. Geologi in geofiziki se že od nekdaj zanimajo zanj, ker menijo, da pomeni začetno stopnjo v razvoju planinskega grebena. Ta »Telemachova« ekspedicija pomeni prvi skupni znanstveni pohod učenjakov Avstralije in Združenih držav.

Slovita ameriška pevka Marian Anderson, ki je lani kot prva črnka nastopila v vlogi Carmen v newyorški operi Metropolitan, se je odpravila na trimesečno turnejo po evropskih deželah. Najprej bo nastopila v Stockholmu

Še o kajenju in pljučnem raku

V pismu, ki ga je poslal angleškemu časopisu »British Medical Journal«, zatrjuje znan angleški zdravnik dr. Lennox Johnson, da bi v razvitih in v higienskem pogledu izobraženih deželah, kakršni sta na primer ZDA in Švedska, če bi bilo kajenje prepovedano, v razdobju desetih let naglo padlo število smrtnih primerov, ki jih povzroča rak na pljučih.

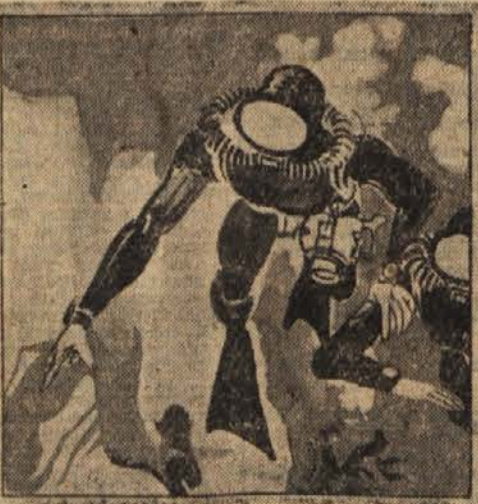
Dr. Johnson prav tako domneva, da bi se občutno zmanjšalo tudi število smrtnih primerov, ki jih povzročajo koronarna tromboza, bronhitis in pljučna tuberkuloza, če bi sprejeli zakon, ki bi prepovedal kajenje. V svojem pismu omenjenemu časopisu izjavlja dr. Johnson, da navaja med razvitimi deželami Ameriko in Švedsko zato, ker je po njegovem mnenju Anglija na področju preventivne medicine in higijene zaostala dežela.

V SINJIH GLOBINAH

VIKTOR PIŠE: GRAD DRAGO RIŠE: ROTVIK

124. Maks je vprašujoče pogledal Danila. Ta je skomignil z rameni in mu z rokami dopovedoval, da vsega skupaj ne razume. Morda sta na nepravem koncu razvaln? Skoroj pol ure sta plavalta sem in tja nad njimi. Pomota je bila izključena: drugega takega kraja ni bilo. Pri tem sta nevede zašla še globlje. Zdaj je kazal merilec globine dvainšestdeset metrov. Do dna je moralo biti kvečjemu še šest do osem metrov. Čutila sta, kako se ju letova omotica in brezskrbno razpoloženje.

125. »Dušikova pljanost!« je pomislil Danilo. Čudno! Namesto da bi se prestrašil, se mu je vse skupaj zdelo brez pomena. »All to pomeni, da sem izgubljen? Da se ne bom nikoli več dvignil iz te zastrupljene globine?« Ta misel se mu je upirala. Dvignil se bo, seveda se bo dvignil. Samo ne takoj! Casa je še dovolj Naravnost preveč. —Maks ga je pocukal za roko in pokazal navzdol proti na pol porušeni stavbi z velikim trikotnim vhomom.

126. Oba sta nepremično strmela tja. All je to mogoče? Iz temne notranjosti je šinila človeška roka in se krčevito oprljela kamnitega podboja. Kite na roki so se napenjale. Za njo je pogledala iz teme druga roka, ki je držala nož in iskala opore. Nekdo se je boril na življenje in smrt, da bi se izvlekel iz mračne odprtine. »Čudno,« je spet pomislil Danilo. »Moralo bi me biti groza!« Videl je, kako se je Maks pognal navzdol in mu brez misli sledil.

»Vem, da imam napake, zato tudi nisem dobila boljšega moža!«